

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ
ΕΤΟΣ 16° ΤΕΥΧΟΣ 91° ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016

Τά Χριστούγεννα κρίση τῆς δικῆς μας ζωῆς

τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου

Τά Χριστούγεννα καί γενικά οἱ ἐορτές τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἀπλῶς ἀναμνήσεις κάποιων ἱστορικῶν γεγονότων. Ἔτσι καί τά Χριστούγεννα δέν εἶναι μόνο γιά νά θυμηθοῦμε ὅτι πρὶν δυό χιλιάδες χρόνια σέ μία πόλη τῆς Ἰουδαίας, τῆ Βηθλεέμ, γεννήθηκε ὁ Χριστός. Ἐκεῖνο πού ἡ Ἐκκλησία ζητᾶ μέσα ἀπό τίς ἐορτές εἶναι τό πῶς θά μπορέσουμε αὐτό τό γεγονός τό ἱστορικό, νά τό βιώσουμε σήμερα καί στήν καθημερινή μας ζωή. Γι' αὐτό καί ὅλη ἡ ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρεται στό παρόν, δέν λέμε: «Χριστός ἐγεννήθη, δοξάσατε», ἀλλά «Χριστός γεννᾶται, δοξάσατε» ἢ «Σήμερον ἡ Παρθένος τόν προαιώνιον Λόγον... Σήμερον ἡ Παρθένος τόν Ὑπερούσιον τίκει... Σήμερον γεννᾶται ἐκ Παρθένου...». Ὅχι χθές ἀλλά σήμερα. Ὅλα αὐτά τά γεγονότα στήν Ἐκκλησία λαμβάνουν χώρα σήμερα, αὐτή τήν ὥρα. Γιατί ἀκριβῶς δέν ἔχει τόση σημασία γιά τήν Ἐκκλησία ἡ ἱστορική ἀνάμνηση. Πολλοί, κυρίως οἱ χιλιαστές, κατηγοροῦν τήν Ἐκκλησία καί λένε ὅτι τά Χριστούγεννα δέν ἔγιναν στίς 25 Δεκεμβρίου ἀλλά σέ ἄλλη ἡμερομηνία. Ὑπάρχουν σοβαρές ἐνδείξεις ὅτι, ναι, τά Χριστούγεννα ἔγιναν στίς 25 Δεκεμβρίου, ὅμως ἄλλοι λένε ὅτι ἔγιναν σέ ἄλλη ἡμερομηνία καί προσπαθοῦν μέ αὐτό τόν τρόπο νά ἀλλάξουν τίς ἐορτές τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν ξέρουν, ὅμως, ὅτι γιά μᾶς δέν ἔχει σημασία τό πότε γεννήθηκε ὁ Χριστός. Σημασία ἔχει ὅτι γεννήθηκε καί μάλιστα ὅτι ὁ Χριστός γεννᾶται κάθε μέρα στήν Ἐκκλησία. Ἄν τοποθετήθηκε μία ἡμερομηνία συγκεκριμένη σέ κάποια ἱστορική στιγμή, αὐτό ἔγινε γιά λόγους καθαρά τελετουργικούς καί ἐορτολογικούς, ὥστε νά μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία σάν ἓνα σῶμα νά ἐορ-

τάζει αὐτή τή μεγάλη ἐορτή. Ἐξάλλου πολλές γιορτές ξέρουμε ὅτι εἶναι ἐκ μεταθέσεως. Οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία ἦταν σχολαστική στό νά διατυπώνει μέ ἀκριβεία ἱστορικά τήν ἡμερομηνία. Σημασία ἔχει ὅτι ὁ Χριστός, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἄσαρκος ὢν ἔλαβε σάρκα, ἔγινε γιά μᾶς ἄνθρωπος καί εἰσέβαλε μέσα στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας καί ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νά γίνει Θεός κατά χάριν καί νά λάβει αὐτή τή μεγάλη δωρεά πού τοῦ ἔδωσε ὁ Χριστός. Γι' αὐτό λοιπόν στήν Ἐκκλησία ὅλα τά τροπάρια πού ψάλλουμε ἀναφέρονται στό «Σήμερον» σέ ἐνεστωτικό χρόνο καί καλούμαστε σήμερα νά δοξάσουμε τόν Χριστό πού γεννᾶται, πού σταυρῶνεται, πού ἀνασταίνεται πού μεταμορφώνεται, ἀφοῦ ὁ Χριστός εἶναι συνεχῶς παρῶν στήν Ἐκκλησία.

Ἄν ἡ Ἐκκλησία καθόριζε τίς ἐορτές τῶν Ἁγίων καί τῶν γεγονότων τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀπλῶς γιά νά τά θυμόμαστε, θά μπορούσε νά συναθροιστοῦμε σέ ἓνα τόπο νά κάνουμε μία ὁμλία καί νά τά θυμόμαστε ἢ ἀκόμη καί νά διαβάσαμε ἓνα σχετικό βιβλίο. Ἡ Ἐκκλησία καθόρισε νά γιορτάζουμε τίς γιορτές αὐτές τελούντες τῆ Θεῖα Εὐχαριστία ὅλοι μαζί μέσα σέ αὐτή τή σύναξη τῆς εὐχαριστίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, γιατί ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει ἀπό τήν πείρα της ὅτι αὐτές τίς ἅγιες ἡμέρες κατὰ τίς ὁποῖες ὅλη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ γιορτάζει τά γεγονότα αὐτά, ὑπάρχει μία ἰδιαίτερη χάρις ἀπό τόν Θεό στόν ἄνθρωπο. Αὐτό εἶναι ἀποδεδειγμένο ἀπό τήν πείρα καί τή ζωή τῶν Ἁγίων, τῆ ζωή τῆς ἴδιας τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι παρατίθεται μπροστά μας μία «πλούσια τράπεζα» πνευματική. Ἐνα «γεῦμα» πλουσιότατο, τό ὅποιο ὅμως εἶναι γεμάτο μέ τή χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτή ἡ χάρις

του Ἁγίου Πνεύματος βγαίνει μέσα από όλα αυτά τὰ ὁποῖα μᾶς δίνει ἡ Ἐκκλησία, καί κυρίως τίς ἱερές ἀκολουθίες. Γι' αὐτό θά πρέπει νά μετέχουμε στίς ἀκολουθίες αὐτές, ὅπως π.χ. στίς Μεγάλες ὥρες τῶν Χριστουγέννων. Εἶναι μία θαυμάσια ἀκολουθία μέ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀναγνώσματα ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη μέ τίς Προφητείες, τούς ψαλμούς, τὰ εὐαγγελικά καί ἀποστολικά ἀναγνώσματα. Ἐν συνεχείᾳ ἔχουμε τόν ἐσπερινό τῶν Χριστουγέννων. Μετά εἶναι ἡ νηστεία ἡ ὁποία ἐξαγνίζει τό σῶμα, τήν ψυχή μας, τόν νοῦ καί τήν καρδιά μας ἀπό τὰ πάθη μας. Ἀποκορύφωμα εἶναι ἡ ἀκολουθία τῆς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων, πού καλό εἶναι νά μάθουμε νά χρησιμοποιοῦμε καί τὰ λειτουργικά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, πού γράφουν ὅλες αὐτές τίς ἀκολουθίες. Αὐτή εἶναι ἡ πνευματική «τράπεζα» πού παραθέτει ἡ Ἐκκλησία. Αὐτή ἡ «τράπεζα» βέβαια δέν εἶναι μόνο στίς 25 Δεκεμβρίου, ἀλλά κάθε μέρα εἶναι ἑορτή, κάθε μέρα εἶναι Χριστουγεννα καί Πάσχα, γιατί παρουσιάζει τό ἐξῆς παράδοξο: ὅταν γιορτάζουμε μία ἑορτή ἀπό τή ζωή τοῦ Χριστοῦ μας δέν ἑορτάζουμε ἕνα κομμάτι τοῦ Χριστοῦ ἢ ἕνα κομμάτι τῆς ζωῆς του ἀλλά γιορτάζουμε ὅλον τόν Χριστό. Ὅπως καί ὅταν εἶναι ὁ ἅγιος Ἄρτος στό ἅγιο Δισκάριο καί τόν παίρνει ὁ ἱερέας καί τόν κόβει μικρά κομματάκια γιά νά κοινωνήσῃ ὁ κόσμος ὅλος καί λέει ὅτι εἶναι ὁ ἀμνός τοῦ Θεοῦ «ὁ μελιζόμενος καί ὁ μή διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καί μηδέποτε δαπανόμενος». Αὐτά τὰ μικρά τεμάχια δέν εἶναι ἕνα μέρος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ὅλος ὁ Χριστός. Οὔτε εἶναι πολλοί Χριστοί, ἀλλά ἕνας. Αὐτό τό ψιχίο πού θά πάρουμε ὅταν θά κοινωνήσουμε, δέν εἶναι ἕνα τμήμα τοῦ Χριστοῦ ἀλλά ὅλος ὁ Χριστός. Ἔτσι ὅταν ἑορτάζουμε μία ἑορτή τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ δέν γιορτάζουμε ἕνα μέρος, ἀλλά ὅλη τήν κίνηση τοῦ Θεοῦ πού ἔκανε γιά μᾶς, προκειμένου νά γίνει ἄνθρωπος γιά νά μᾶς σώσει. Αὐτό εἶναι σημαντικό, γιατί ἔτσι μετέχουμε στή ζωή τοῦ Χριστοῦ πού λειτουργεῖ ὡς παρεκτική χάριτος γιά μᾶς.

Ταυτόχρονα πρέπει νά ξέρουμε ὅτι κατ'

αὐτές τίς μέρες μπορεῖ νά περάσουμε μεγάλους πειρασμούς. Εἴμαστε καί ἀπρόσεχτοι λόγω τῆς ἀποχαύνωσης πού παθαίνουμε κατά τίς ἑορτές καί γίνονται πειρασμοί: διαφωνίες, στενοχώριες καί θυμοί. Αὐτά πρέπει νά τά προσέξουμε πολύ, γιά νά μὴν μᾶς κλέψῃ ὁ διάβολος αὐτή τήν εὐκαιρία πού μᾶς δίνει ὁ Θεός, γιατί ὁ Θεός μᾶς παραθέτει τήν πνευματική τράπεζα νά φάμε καί νά ἐντρυφήσουμε, ἀλλά καί ὁ διάβολος θά προσπαθήσῃ πάση θυσίᾳ νά μὴν τήν γευθοῦμε. Βέβαια ὅλα αὐτά μπορεῖ νά τά γλιτώσῃ ὁ ταπεινός ἄνθρωπος. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα διότι ὁ ταπεινός ἔλκει τή χάρι τοῦ Θεοῦ πού τόν σκεπάζει. Ὁ ταπεινός δέν δίνει λαβές στόν πειρασμό, γιά νά τόν πιάσῃ ἀπό κάπου. Ἀλλά κι ἂν τόν πιάσῃ καί τόν ρίξῃ κάτω, ὁ ταπεινός ξέρει τήν τέχνη νά ξανασηκωθεῖ καί νά πει «συγνώμη Θεέ μου», «συγνώμη ἀδελφέ μου» καί νά ἀποδεχθεῖ τό λάθος του καί νά ἀντιμετωπίσῃ τήν ἁμαρτία του καί τήν πώση του μέ μία σωστή στάση μετάνοιας. Ὅχι ἐκεῖνη τήν ἐγωπαθή καί ἀρρωστημένη κατάσταση πού ρωτοῦμε συνέχεια, «γιατί νά τό κάνω καί πῶς τό ἔπαθα αὐτό;» Ὁραία! πέσαμε; Νά εἰρηνεύσουμε καί νά ζητήσουμε βοήθεια ἀπό τόν Θεό καί νά συνεχίσουμε τόν ἀγώνα μας. Ὁ μέγας Ἀντώνιος εἶπε πῶς εἶδε μέ τή χάρι τοῦ Θεοῦ τίς παγίδες τοῦ διαβόλου ἀπλωμένες πάνω στή γῆ. Τότε εἶπε: «ποιός ἄραγε μπορεῖ νά ἀποφύγῃ ἀπό αὐτό τό πράγμα;» Καί ἀμέσως ἄκουσε τή φωνή τοῦ Θεοῦ πού τοῦ ἔλεγε, «ἡ ταπεινωση». Ὁ ὑπερήφανος πάνεται στά δίκτυα τοῦ διαβόλου. Ἄς προσέχουμε τίς ἅγιες αὐτές μέρες τῶν Χριστουγέννων «νά ἐγκομβωθοῦμε τήν ταπεινοφροσύνη», ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Νά τήν φορέσουμε πάνω μας καί νά τήν ἀφήσουμε, γιά νά γλιτώσουμε ἀπό τούς πειρασμούς.

Οἱ γιορτές τοῦ Χριστοῦ λειτουργοῦν καί ὡς κρίση στή δική μας ζωή.

Τά γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι γεγονότα τυχαία, δέν γεννήθηκε τυχαία ὁ Χριστός στή Βηθλεέμ ἐκεῖνη τήν ἡμέρα, ἐπειδή ἔτυχε νά μὴν ἔχει ἕνα καλό ξενοδοχεῖο καί μία καλή κλινική νά γεννηθεῖ.

Θέλησε και γεννήθηκε εκεί στον στάβλο. Θα μπορούσε να γεννηθεί όπου ήθελε, στα μεγαλύτερα ανάκτορα του κόσμου. Όμως ο ίδιος θέλησε να πάει εκεί και αυτά τα έκανε εν γνώσει του και με απόλυτη κυριότητα. Σε μās υπάρχουν γεγονότα τυχαία, στη ζωή του Χριστού όμως, επειδή είναι κύριος των πραγμάτων, κύριος του παρελθόντος του παρόντος και του μέλλοντος, τίποτα δεν είναι τυχαίο. Για ποίο λόγο; Για μās, για να μās δείξει με την άγια ζωή του τον δρόμο, τον οποίο πρέπει να βαδίσουμε. Σίγουρα δεν μās είπε να γεννούμε τα παιδιά μας μέσα σε στάβλους. Δεν είναι έξωτερική ή μίμηση στη ζωή του Χριστού. Όπως λένε μερικοί ότι πρέπει να είμαστε σαν τον Χριστό, δηλαδή να περπατάμε με σανδάλια, να φορούμε μανδύες και να κυκλοφορούμε με γαϊδουράκια και να μήν χρησιμοποιούμε τα μέσα που υπάρχουν σήμερα. Δεν είναι η έξωτερική μίμηση, αλλά η έσωτερική. Μπορεί να κυκλοφορείς με γαϊδουράκι και να είσαι υπερήφανος και να κυκλοφορείς με πολυτελή αυτοκίνητα και να είσαι ταπεινός, σώφρων και να κάνεις έργα αγαθά. Δεν είναι ούτε ο πλούτος ούτε η φτώχεια αυτή καθ' εαυτή που θα μās οδηγήσει στη Βασιλεία του Θεού, αλλά πώς θα χρησιμοποιήσουμε είτε τό ένα είτε τό άλλο. Η ζωή του Χριστού μās κρίνει, αλλά όχι έξωτερικά. Ο Χριστός γεννήθηκε στη φά-

νη μέσα στην απόλυτη σιγή, στην αφάνεια, χωρίς να τον πάρει κανείς είδηση. Μόνο κάποιιοι άπλοοί και φτωχοί άνθρωποι, οι ποιμένες, τον γνώρισαν και οι μάγοι εξ Ανατολών που ήταν βασιλείς στην Περσία και ήρθαν βλέποντες τον άστέρα. Όλα αυτά τα έκανε ο Κύριος για να μās δείξει ότι όλη η ζωή μας πρέπει να κυλά στην ταπεινώση, ή όποια δεν είναι έξωτερικό φαινόμενο. Τό έξωτερικό

φαινόμενο πολλές φορές άπατά και δημιουργεί υπερηφάνεια. Η ταπεινοσχημία και ή ταπεινολογία δεν είναι πάντοτε δείγμα ταπεινώσεως. Μπορεί ο άνθρωπος να είναι πραγματικά ταπεινός όμως να μήν τον πάρει είδηση κανένας. Πώς φαίνεται ο ταπεινός άνθρωπος; Κατά τούς πατέρες έχει ως πρώτο γνώρισμα τό ότι δεν θυμώνει. Άμα θυμώνεις, ό,τι θέλεις φόρεσε και γύριζε με όσα γαϊδουράκια θέλεις, αυτό δεν έχει καμιά άξία. Μπορεί να είσαι νηστευτής και να κάνεις ό,τι προσεύχεσαι, όμως να κρίνεις τούς πάντες. Ο ταπεινός

άνθρωπος δεν κρίνει, άφου θεωρεί τον εαυτό του χειρότερο από όλους. Η ταπεινώση έχει ένάρετα και ουσιαστικά γνωρίσματα. Δεν θυμώνει, δεν κρίνει και δεν ζητά τα του εαυτού της. Ο ταπεινός φαίνεται όταν τον βάλεις στο περιθώριο και τό δέχεται χωρίς να θίγεται και να προσβάλλεται. Ο υπερήφανος δεν δέχεται να τον κοροϊδεύει κανείς, γιατί θίγεται ή άξιοπρέπειά του. Ο

ταπεινός χαίρεται στή χαρά του άλλου και δέν ζητεί «τά του έαυτού του». Ἡ ταπεινώση δέν ἔγκειται στό ἄν θά καθίσουμε μέσα σέ μία φάτνη και σέ ἓνα στάβλο. Ἡ οὐσία εἶναι ἄλλου και ὁ Χριστός ἄλλου θέλει νά του μοιάσουμε: νά γίνουμε στήν καρδιά πράοι και ταπεινοί. Ὅχι σ' αὐτό πού φαίνεται, ἀλλά αὐτό πού εἶναι μέσα στό βάθος τῆς καρδιάς μας.

Πολλοί πατέρες στό Γεροντικό δοκίμαζαν πολλούς μοναχούς και προσπαθοῦσαν νά δοῦν «τί φορτίο ἔχει αὐτό τό πλοῖο», ἐννοώ-

ὁ τάδε εἶναι καλός;» και αὐτός τούς ἀπαντοῦσε «πάντως εἶναι καλύτερος ἀπό ἐμένα». Ἡ ἔλεγε πολλές φορές: «ἄν ὁ Θεός ἀνεχεται ἐμένα ποιόν ἄνθρωπο δέν μπορεῖ νά ἀνεχθεῖ». Ὁ ἄββας Ἰσαάκ ἔλεγε πώς αὐτός πού ἔβαλε τόν ἑαυτό του κάτω ἀπό ὄλους δέν φοβάται νά πάει πύο κάτω. Ὁ Χριστός μέ τήν ἁγία ταπεινώσή του ἐλευθέρωσε τόν ἄνθρωπο ἐκ τῆς δουλείας του διαβόλου ἀπό τά πάθη και τίς ἁμαρτίες του.

Οἱ ἑορτές του Χριστοῦ πρέπει νά λειτουργοῦν ὡς κρίσεις γιά μάς. Πρέπει νά δώσουμε

ντας νά δοῦν τί κουβαλοῦν στήν ψυχή τους. Πῆγαν μία φορά σ' ἓνα ἄββα και του εἶπαν: «ἐσύ εἶσαι ὁ Ἀγάθων ὁ πόρνος»; Λέει αὐτός «ναί». Αὐτοί συνέχισαν: «Ἐσύ εἶσαι ὁ ψεύτης, ὁ κλέφτης, ὁ παλιάνθρωπος πού μάς εἶπαν;». Ἀπάντησε πάλι ναί. Ὅτι του ἔλεγαν τό ἀποδεχόταν, μόνο αἰρετικό δέν δεχόταν νά τόν ἀποκαλέσουν. Κάποιοι ἄλλοι κάποτε ρώτησαν τόν γέροντά μας: «Γέροντα,

χρόνο στόν ἑαυτό μας γιά νά τόν ἐλέγξουμε. Ἀφοῦ εἶμαστε χριστιανοί και θέλουμε νά μιμηθοῦμε τή ζωή του Χριστοῦ και νά εἶμαστε πραγματικά ἐνωμένοι μαζί Του νά δοῦμε πώς ἔζησε και πώς ἦταν Ἐκεῖνος και πώς εἶμαστε ἐμεῖς και βλέποντας τήν ἀπόσταση πού μάς χωρίζει, τότε στήν ψυχή μας νά γεννηθεῖ «ὁ γλυκός πόνος» κατά τόν γέροντα Παῖσιο, πού γεννά τή μετάνοια, τήν ταπει-

νωση και τά δάκρυα. Ἐκτός κι ἂν εἴμαστε τόσο ἐγλωιστές και ἄρρωστοι πού θά πούμε ὅτι σχεδόν μοιάζουμε στόν Χριστό. Πρέπει λοιπόν νά μᾶς κρίνουν οἱ Ἅγιες ἐορτές τοῦ Χριστοῦ μας και νά μᾶς βοηθοῦν.

Ταυτόχρονα νά γίνονται και σταθμοί στή ζωή μας γιά κάποιες ἀποφάσεις οἱ ὁποῖες μᾶς χρειάζονται γιά νά ἀνανεωθοῦμε. Νά εἶναι ἕνας σταθμός εἰρήνης και ξεκούρασης και ψυχικῆς και σωματικῆς. Θά ἔχουμε βέβαια και τήν κοσμική πλευρά, δηλαδή και τραπέζι θά ἐτοιμάσουμε και λαμπάκια μπορεῖ νά ἀνάψουμε και τό σπίτι θά τό καθαρίσουμε και τά καλά ρούχα θά φορέσουμε. Ἀκόμη και στά τυπικά τῶν μοναστηριῶν και μέσα στά μνηαῖα τῆς Ἐκκλησίας ὅταν τελιώνει ἡ Θεία Λειτουργία λέει «σήμερα γίνεται κατάλυσις εἰς πάντα», δέν ἐπιτρέπεται νά νηστέψεις τήν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων, ἀφοῦ ἡ νηστεία εἶναι κάτι τό πένθιμο, ἐνώ τά Χριστούγεννα εἶναι γιορτή χαρᾶς και πανηγύρεως. Στά μοναστήρια ἀνάβουν ὅλα τά κεριά, ὅλους τούς πολυελαίους και γίνονται ἐορταστικές οἱ ἀκολουθίες και οἱ τράπεζες.

Ζήσαμε σέ ἐρήμους και εἶδαμε μέ πόση λαμπρότητα γιόρταζαν οἱ πατέρες ἐκεῖνες τίς μέρες. Μέχρι και ὁ πάπα - Τύχων εἶχε ἕνα κόκκαλο ψαριοῦ, πού ὅταν ἔκανε πανήγυρι ἔβραζε ρύζι και ἔβαζε τό κόκκαλο μέσα γιά νά κάνει ψαρόσουπα και μετά τό φύλαγε γιά τήν ἐπόμενη γιορτή. Πρέπει νά ὑπάρχει ἰσορροπία και ἁρμονία. Ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι μονοφυσίτης, μόνο ψυχή και πνεῦμα. Εἶναι και σῶμα. Ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἐορτάζει και τό σῶμα μας και οἱ αἰσθήσεις μας και ὅλο τό εἶναι μας μετέχει σ'αὐτή τή μεγάλη γιορτή τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. «Ὁ οὐρανός και ἡ γῆ σήμερα ἀγάλονται».

Ἡ γιορτή αὐτή εἶναι σταθμός πνευματικῆς, ψυχικῆς και διανοητικῆς ξεκούρασης ἀλλά ταυτόχρονα και σταθμός ἔργων ἀγαθῶν. Νά μήν φύγουν οἱ ἐορτές χωρίς ἀγαθά ἔργα. Ἀκόμη και στά κάλαντα οἱ πρόγονοί μας ἔλεγαν νά δώσουμε και σέ κανένα φτωχό ἀπό τό φαγητό μας. Οἱ ἄνθρωποι τό εἶχαν αὐτό τό πρᾶγμα.

Σίγουρα δέν εἶναι μόνο τά Χριστούγεννα πού πρέπει νά κάνεις φιλανθρωπίες ἀλλά εἰδικά αὐτές τίς μέρες τό θεωροῦσαν μεγάλη ἀνάγκη νά κάνουν ἔργα ἀγαθά, γιά νά δείξουν τήν ἀγάπη τους στόν ἀδελφό τους. Τά ἔργα βέβαια τά ἀγαθά ἔχουν ἀξία ὄχι ὅταν εἶναι «τά ψίχουλα τά ἐκπίπτοντα ἐκ τῆς τραπέζης μας». Κάνεις ἐλεημοσύνη ὄχι ἀπό ἐκεῖνα πού σοῦ περισσεύουν, ἀλλά και ἀπό ἐκεῖνα πού θά στερηθεῖς λίγο. Ἐλεημοσύνη σημαίνει και μία στέρηση και ἕνας κόπος. Γι' αὐτό ὁ Χριστός ὅταν εἶδε τό δίλεπτο τῆς χήρας ἐκείνης εἶπε: «αὐτή πλεῖον πάντων ἔβαλε εἰς τό γαζοφυλάκιον», οἱ ἄλλοι ἔβαλαν ἀπό τό περισσευμά τους ὅμως αὐτή μέ αὐτό πού ἔδωσε εἶναι σάν νά ἔβαλε ὅλη τήν περιουσία της, ἀφοῦ τόσα διέθετε. Εἶναι καλό τό ἀγαθό ἔργο νά ἔχει και κόπο και στέρηση.

Ὁ καλός Θεός ἔχει τόση ἀρχοντιά ὥστε ὅλα ὅσα κάνει ὁ ἄνθρωπος ἀγωνιζόμενος, τά ἀξιολογεῖ και τά ἐπιστρέφει πίσω ἐκατονταπλασίονα. Δέν εἶναι ψεύτης. Ὅτι εἶπε τό ἐπαληθεύει. Ὅπως δὴποτε ὁ ἐλεῶν πωχόν δανεῖζει Θεόν. Εἶναι μεγάλη ὑπόθεση αὐτή ἡ εὐλογία πού δίνει ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο πού ἐλεεῖ. Ὅλες αὐτές οἱ εὐκαιρίες μᾶς δίνονται κάθε μέρα, ὅμως ἐπειδή εἴμαστε ἀδύνατοι ἄνθρωποι οἱ γιορτές τοῦ Χριστοῦ και τῆς Παναγίας εἶναι σταθμοί στή ζωή μας, πού μᾶς κάνουν νά ξανασκεφτόμαστε και νά βλέπουμε τά πρᾶγματα ἀπό τήν ἀρχή.

Ἔτσι γιορτάζουμε τά Χριστούγεννα. Καί ὅλοι μας πρέπει νά τόν παρακαλέσουμε νά γεννηθεῖ μέσα στό σπῆλαιο τῆς καρδιάς μας. Ἐμεῖς εἴμαστε τό σπῆλαιο, ἀφοῦ εἴμαστε γεμάτοι πάθη φοβερά και τόν παρακαλοῦμε νά ἔρθει και νά τοῦ ἀνοίξουμε τήν καρδιά μας, νά τοῦ δώσουμε τίς ἁμαρτίες μας, τίς δυσκολίες και τά προβλήματα μας και ὅλα ὅσα μᾶς ἀπασχολοῦν κάθε μέρα. Πότε χαιρεταῖ ὁ Θεός; Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος ἐπιστρέφει κοντά Του, ἰδιαίτερα κατ'αὐτές τίς ἅγιες ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων.

(ἀπό ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία)

Ἡ Κυρία Θεοτόκος στή Θεολογία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ

τοῦ κ. Σάββα Ἀλεξάνδρου

Διευθυντοῦ Περιφερειακοῦ Γυμνασίου Ἁγίου Μάμαντος Τραχωνίου

Εἶναι γνωστό πῶς στήν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή ἡ Κυρία Θεοτόκος ἀποτελεῖ τόν ἄξονα τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας. Αὐτό γιατί μέ τά προσωπικά της χαρίσματα, τίς ἀρετές της, τήν ἀγγελική καθαρότητά της καί τή χειρουργική ἀγιότητά της ἐφέλκυσεν κατά τόν μακαριστό γέροντα πατέρα Θεόκλητο Διονυσιάτη τόν Θεό Λόγο νά σαρκωθεῖ ἀπό τήν ἄχραντη ὑπόστασή Της, ἀλλά καί μετά τήν Κοίμησή της «τόν κόσμον οὐ κατέλιπεν».

Κατά τή θεολογία τῶν ἁγίων Θεοφόρων Πατέρων ἀποτελεῖ «μεθόριον κτιστῆς καί ἀκτίστου φύσεως καί οὐδεῖς δύναται ἐλθεῖν πρός Θεόν εἰμή δι' αὐτῆς», ὅπως ἐπισημαίνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς. Γι' αὐτό τόν λόγο κατέχει σημαντική θέση στή θεολογία ὅλων τῶν Πατέρων τῆς Ὁρθοδοξίας. Μέσα σέ αὐτό τό πνεῦμα κινούμενος καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός γονατίζει μέ δέος ἐνώπιον τοῦ μεγαλείου Της. Θεωρεῖ πῶς ἀδυνατεῖ ἡ ἀνθρώπινη γλῶσσα νά ἐκθειάσει ἐπάξια τά χαρίσματά της. Λέει χαρακτηριστικά: «ἔστιν μὲν ἀνθρώπων οὐδεῖς, ὡς κατ' ἀξίαν τήν Θεομήτορα εὐφημῆσαι δυνήσεται, οὐδ' εἰ μύρια γλῶσσαι συνέλθοιεν, τῶν καθηκόντων ἐπαίνων ἐφίκοιντο. Πάντα γάρ αὕτη θεσμόν ἐγκωμίων ὑπέρκειται».

Ὁ Μεγάλος αὐτός Πατέρας τῆς Ὁρθοδοξίας στόν περίφημο λόγο στή γέννηση τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τονίζει πῶς ἡ Παναγία μας μετέβαλε τή λύπη τῆς Εὐας σέ χαρά, διότι ὁ Κτίστης διά αὐτῆς ἐθέωσε τόν ἄνθρωπο. Συνεπεία τῆς σαρκώσεως ὑπῆρξε ἡ ἔνωση τοῦ Θεοῦ μέ τόν κόσμον, μέ ὅλη τήν κτίση. Ἀναφέρει καί πάλι «δεῦτε πάντα τά ἔθνη, πᾶν γένος ἀνθρώπων καί γλῶσσα καί ἡλικία πᾶσα καί ἅπαν ἀξίωμα μετ' εὐφροσύνης τό τῆς παγκοσμίου εὐφροσύνης γενέθλιον ἐορτάσομεν. Εἰ γάρ ἐλλήνων παῖδες δαιμό-

νων ψεύδει μύθων κλεπτόντων τόν νοῦ καί συνεσκιαζόντων τήν ἀλήθεια καί βασιλέων γενέθλια διά πάσης ἡγουν τιμῆς δῶρον ἕκαστος προσφέρων τό κατά δύναμιν καί ταῦτα λυμαιομένων τόν βίον, πόσῳ μᾶλλον ἐχρήν ἡμᾶς τῆς Θεοτόκου τιμᾶν τό γενέθλιον δ' ἡς ἅπαν τό βρότειον ἐπηνώρθωται γένος, δ' ἡς τῆς προμήτορος Εὐας ἡ λύπη εἰς χαράν μεταβέβηται».

Ἐξάλλου ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός στό περισπούδαστο δογματικό ἔργο του πού ἐπιγράφεται «ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως», ἀναλύοντας θεολογικά τή θέση πῶς ἡ ἁγία Παρθένος εἶναι Θεοτόκος καί βάλλοντας κατά τῶν αἰρετικῶν νεστοριανῶν τονίζει πῶς: «Θεοτόκον δέ κυρίως καί ἀληθῶς τήν ἁγίαν Παρθένον κηρύττομεν ὡς γάρ Θεός ἀληθῆς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεῖς. Ἀληθῆς Θεοτόκος ἡ τόν ἀληθινόν Θεόν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον γεννήσασα». Εἶναι λοιπόν ἡ ἁγία Παρθένος στήν κυριολεξία καί πραγματικά Θεοτόκος, ὅπως δηλαδή αὐτός πού γεννήθηκε ἀπό αὐτή εἶναι πραγματικά Θεός, εἶναι πραγματικά Θεοτόκος αὐτή πού γέννησε ἀπό τά σπλάχνα της μέ ἀνθρώπινη σάρκα τόν ἀληθινό Θεό.

Εἶναι λοιπόν γι' αὐτό τόν λόγο φοβερό πρόσωπο ἀπό θεολογική ἄποψη, διότι ἐξαίτιας τῆς ἐξ ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου νίκησε ἡ ἴδια ἡ φύση πού ἀμάρτησε καί ἔπεσε, τόν τύραννο πού τήν ἐξαπάτησε καί ἔτσι ἐλευθερώθηκε ἀπό τή φθορά. «Ἡ γάρ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου διά τοῦτο γέγονεν, ἵνα αὕτη ἡ ἀμαρτήσασα καί πεσοῦσα καί φθαρεῖσα φύσις νικήσει τόν ἀπατήσαντα τύραννον καί οὕτω τῆς φθοράς ἐλευθερωθεῖ». Ἔτσι λοιπόν κατά τόν ἱερό Δαμασκηνό στό πρόσωπο τῆς Κυρίας Θεοτόκου συνοψίζεται καί ἐμπερικλείεται τό μυστήριο τῆς Θείας Οἰκονομίας διά τή σω-

τηρία του ανθρώπινου προσώπου. Λέει ο ιερός Πατήρ: «δικαίως και αληθώς Θεοτόκον τήν Ἁγίαν Μαρίαν ὀνομάζομεν. Τοῦτο γάρ τό ὄνομα ἄπαν τό μυστήριον τῆς οικονομίας συνήστησιν». Γι' αὐτό ἀκριβῶς τόν λόγο εἶναι ἀδιανόητο γιά τόν στυλο αὐτό τῆς ὀρθοδοξίας νά ἀποκαλεῖται ἡ Κυρία Θεοτόκος Χριστοτόκος, ὅπως ἔπρατταν οἱ ἀσεβεῖς νεστοριανοί, διότι ἀποτελεῖ ὕβρη καί προσβολή καί περιφρόνηση πρὸς ἐκείνη, πού εἶναι ἡ μόνη ἀληθινά τιμημένη, ἐπάνω ἀπ' ὅλη τή δημιουργία. «Χριστοτόκον δέ οὐδαμῶς φάμεν τήν ἁγίαν Παρθένον, διότι ἐπί ἀναιρέσει τῆς Θεοτόκου φωνῆς, ὁ βδελυρός καί ιουδαιοφρων Νεστόριος, τό σκευός τῆς ἀτιμίας, τοῦτο πράττει ἐπί ἀτιμία τῆς μόνης ὄντος τετιμημένης ὑπέρ πᾶσαν κτίσιν Θεοτόκον». Αὕτη λοιπόν πού εἶναι ἡ μόνη ὄντος τετιμημένη ὑπέρ πᾶσαν τήν κτίση εἶναι κατά τή θεολογία τοῦ ἱεροῦ Πατρός τό πρόσωπο πού προορίστηκε ἀπό τήν προαιώνια προγνωστική ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ καί ἀφοῦ εἰκονίσθη καί προαναγγέλθηκε διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέ διάφορες εἰκόνες καί μέ λόγους Προφητῶν, βλάστησε τόν καθορισμένο καιρό ἀπό τή ρίζα τῆς οἰκογένειας τοῦ Δαβίδ. «Αὕτη γάρ τῆ προαιωνίῳ προγνωστικῇ βουλή τοῦ Θεοῦ προορισθεῖσα καί διαφόροις εἰκόσιν καί λόγοις Προφητῶν διά πνεύματος Ἁγίου εἰκονισθεῖσα καί προκηρυχθεῖσα ἐν τῷ προορισμένῳ καιρῷ ἐκ τῆς Δαβιδικῆς ρίζης ἐβλάστησε».

Στή συνέχεια ὁ ἱερός Πατήρ σχολιάζοντας ἀπό θεολογική ἄποψη τήν παραμονή τῆς στόν ναό τοῦ Σολομώντα ἀναφέρει πῶς σέ αὕτη τήν περίοδο γίνεται δεκτική τοῦ παναγίου Πνεύματος, δοχεῖο τῆς Θείας χάριτος καί κάθε ἀρετῆς. Αποκτᾶ σέ ὕψιστο βαθμό τήν ἀρετή τῆς ἀπροσπάθειας τοῦ νοῦ, δηλαδή ἀπομακρύνει τόν νοῦ τῆς ἀπό κάθε βιοτική καί σαρκική ἐπιθυμία. Μέ ὅλα αὐτά ἐπιτυγχάνει νά διατηρήσει τήν ψυχὴ καί τό σῶμα τῆς ἐν πλήρη παρθενίᾳ καί ἀγνότητι. Μέ αὐτό τόν τρόπο γίνεται ἄξια νά ὑποδεχθεῖ τόν Θεό μέσα στούς κόλπους τῆς. Ἐπισημαίνει καί πάλι ὁ στυλος τῆς Ὄρθοδοξίας «εἶτα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ φυτευθεῖσα καί

πιανθεῖσα τῷ πνεύματι, ὡσεὶ ἐλαία κατάκαρπος πάσης ἀρετῆς καταγώγιον γέγονεν, πάσης βιοτικῆς καί σαρκικῆς ἐπιθυμίας τόν νοῦν ἀποστήσασα καί οὕτω παρθένον τήν ψυχὴν τηρήσασα σὺν τῷ σῶματι ὡς ἔπρεπε τόν Θεόν ἐγκόλπιον ὑποδέχεσθαι μέλλουσα».

Ἐξάλλου ὁ θεοφόρος αὐτός Πατέρας τῆς Ανατολῆς δικαιολογώντας θεολογικά τήν ὀνομασία Κυρία πού ἀποδίδεται στό πρόσωπό τῆς ἀναφέρει πῶς αὐτό συμβαίνει γιατί δεσπόζει ὅλων τῶν κτισμάτων, ἀλλά καί γιατί χρημάτισε καί δούλη καί μητέρα τοῦ δημιουργοῦ. «Ὅντως κυρίως καί ἀληθῶς Θεοτόκον καί Κυρίαν ὡς πάντων κτισμάτων δεσπόζουσα, δούλη καί μήτηρ τοῦ δημιουργοῦ χρηματίσασα». Κατά τή θεολογία τοῦ ἱεροῦ πατρός ἡ Κυρία Θεοτόκος εἶναι τό πρόσωπο πού γνώρισε τόν πόνο καί τή θλίψη, ἀφοῦ εἶδε νά βασανίζεται καί νά φονεύεται ὡς κακοῦργος αὐτόν πού γνώρισε Θεόν μέ τή γέννησή Του, ὅμως εἶδε τή λύπη αὕτη νά μεταβάλλεται σέ χαρά μέ τήν Ἀνάστασή Του. Μέ αὐτό τό σκεπτικό ἡ Κυρία Θεοτόκος μέ τόν ὅλον βίο καί πολιτεία τῆς ἐκφράζει στήν ἐντέλεια τό σταυροαναστάσιμο ἦθος τῆς Ὄρθοδοξίας. «Ἀλλά αὕτη ἡ μακαρία τᾶς ὀδύνας ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους ὑπέμεινε, ὑπό τῆς μητρικῆς συμπαθείας τῶν σπλάγχων τόν σπαραγμόν ἀνατλάσασα καί ὄν Θεόν ἔγνω διά γεννήσεως, τοῦτον ὡς κακοῦργον ἀναιρούμενον βλέπουσα ὡς ρομφαία τοῖς λογισμοῖς ἐσπαράττετο, ἀλλά μεταβάλλει τήν λύπη ἢ χαρά τῆς Ἀναστάσεως, Θεόν τόν σαρκί θανόντα κηρύττουσα». Τέλος κατά τόν ἱερό Δαμασκηνό ἡ Κοίμησις τῆς Κυρίας Θεοτόκου ἀποτελεῖ γιά τοὺς πιστοὺς προσκλητήριο ἀποβολῆς τῶν παθῶν καί βίωσης τῆς ζωῆς τῆς ἀπαθείας. «Δεῦτε ψυχικαῖς ἀγκάλαις τό ἀειπάρθενον σῶμα βαστάσωμεν καί συνεισέλθωμεν ἐνδον τοῦ μνήματος καί συνεκρωθῶμεν, τοῖς μέν τοῦ σώματος ἀπογινόμενοι πάθει, ζῶντες δέ ζωῆν ἀπαθῆν καί ἀκήρατον».

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ὡς ὄχημα διάδοσης τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας

τοῦ κ. Γεωργίου Μπαμπινιώτη Καθηγητοῦ Γλωσσολογίας

Πρώην Πρύτανη Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Προέδρου Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας

Σπάνια μία γλῶσσα ἔχει συνδεθεῖ τόσο μέ μία θρησκεία ὅσο ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μέ τή χριστιανικὴ διδασκαλία. Θά σταθῶ σέ μερικά σημεία-σταθμούς γιά τή σύνδεση τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας μέ τή χριστιανικὴ διδασκαλία καί εὐρύτερα μέ τή θρησκεία, μέ τήν Ἐκκλησία, μέ τή λατρεία, μέ τήν ἱεραποστολή, μέ τόν Ἑλληνισμό.

Γλῶσσα καί θρησκεία

Πρῶτα, μερικὲς γενικὲς σκέψεις γιά τό θέμα. Δέν μπορείς νά διδάξεις μία ὅποια-δήποτε θρησκεία χωρίς νά μιλήσεις ζωντανά, πειστικά, λογικά μαζί καί βιωματικά, μέ πάθος, μέ ἔμπνευση, μέ ἐνθουσιασμό γιά τήν πίστη σου. Γιά νά «κοινωνήσεις», ὅμως, τήν πίστη σου, πρέπει νά ἐπί-κοινωνήσεις μέ τούς ἀνθρώπους πού θέλεις νά καταστήσεις κοινωνούς τῆς πίστες σου. Πρέπει ἢ πίστη νά γίνει «κοινωνία». Ἡ σκέψη νά γίνει γλῶσσα. Ἡ διδασκαλία νά γίνει ἐπί-κοινωνία. Τό συναίσθημα καί τό βαθύτερο βίωμα νά γίνουν γλωσσικὴ ἔκφραση. Πρέπει ὅλα νά κατατείνουν σέ μία συνάντηση μέ τόν ἄλλον. Συνάντηση οὐσίας, συνάντηση ἀγάπης, συνάντηση ζωῆς. Συνάντηση πού θά ξεκινήσει, θά ἐστιασθεῖ καί θά ἐπιτευχθεῖ μέ τή γλῶσσα. Τό Εὐαγγέλιο εἶναι –μὴ τό ξεχνάμε– «ἡ καλὴ ἀγγελία», «τό καλὸ γλωσσικό μήνυμα», «ἡ ἀγγελία πού ὀδηγεῖ στή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου» ὡς «νέα συμφωνία», ὡς «νέα καθοδήγηση τοῦ ἀνθρώπου», ὡς «Καينὴ Διαθήκη». Εἶναι τόσο σημαντικὴ ἢ γλωσσικὴ ἀνακοίνωση καί ἐπικοινωνήση τῆς χριστιανικῆς πίστες, ὥστε –γιά νά ξεπερασθοῦν τά ἐμπόδια πού θέτει ἡ γλωσσικὴ ἐπικοινωνία (οἱ διαφορετικὲς γλῶσσες πού μιλοῦν οἱ ἄνθρωποι)– δόθηκε ἄνωθεν ἀκόμη καί τό χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας, τοῦ νά γίνεται δηλ. κατανοητός ὁ κηρύττων τῆ νέα πίστη, ὁ κηρύττων τό μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἀπὸ ἀνθρώπους πού μιλοῦν ἄλλες

γλῶσσες ἀλλὰ πού μέ τό χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας κατανοοῦν τά λεγόμενα σάν νά λέγονται στή γλῶσσα τους.

Ἐν ὀλίγοις, κάθε μορφή διδασκαλίας τῆς πίστες, ἐν προκειμένῳ τῆς χριστιανικῆς πίστες, δέν κοινωνεῖται ἐρήμην τῆς γλῶσσας, πραγματώνεται ὡς γλωσσικὴ ἐπικοινωνία, μέσα ἀπὸ τήν ὁποία περνοῦν ἢ διδασκαλία καί τά μηνύματα. Εἶναι δέ τόσο σημαντικὴ ἢ γλωσσικὴ διατύπωση τῶν κειμένων, ὅπως παραδίδονται, ὥστε ἐνίοτε ἓνα καί, ἓνα ἢ (διαζευκτικό), μία ἀντωνυμία, ἓνα ῥήμα, ἢ θέση μίας λέξης, νά καθορίζουν ἐρμηνευτικά, ὅπως εἶναι γνωστό, διαφορετικὲς δογματικὲς θέσεις, ἀκόμη καί διαφορετικὲς ὁμολογίες. Ὅπου δέ τό ἱερό κείμενο παίζει καί τόν ρόλο τοῦ νόμου (Π. Διαθήκη, Κοράνι κ.ἄ.), ἢ γλωσσικὴ διατύπωση καί ἐρμηνεία καθορίζουν καί τήν ἴδια τῆ ζωῆ τῶν ἀνθρώπων, ὄχι ἀπλῶς τῆ θρησκευτικὴ τους πίστη.

Χριστιανικὴ θρησκεία καί ἑλληνικὴ γλῶσσα
Ἡ σχέση αὐτὴ πήρε πολλαπλὲς μορφές καί προεκτάσεις. Ἡ ἀπλοποιημένη ἐξελικτικὴ μορφή τῆς ἀρχαίας ἀπτικῆς διαλέκτου ἀποτέλεσε ὅ,τι ὀνομάζεται Ἀλεξανδρινὴ Κοινὴ, γιὰ διαμορφώθηκε στά χρόνια τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καί, μέσω τῶν κατακτήσεων τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀναδείχθηκε σέ γλῶσσα εὐρύτερης χρήσης, ἀπὸ τήν Ἑλλάδα ἕως τίς Ἰνδίες. Μιλήθηκε δηλ. κυρίως ἀλλὰ καί γράφτηκε ὡς δευτέρη –ἐνίοτε καί ὡς πρώτη– γλῶσσα καί ἀπὸ μὴ Ἑλληνες. Καί γιὰ τὴν ὑπῆρξε προῖόν μακρῆς ἐξελίξεως καί γιὰ τὴν χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ ὀμιλητὲς πού δέν εἶχαν τά Ἑλληνικά ὡς μητρικὴ γλῶσσα, ἢ Ἑλληνικὴ ὡς Ἀλεξανδρινὴ Κοινὴ πήρε μία ἀρκετὰ ἀπλουστευμένη μορφή στήν προφορά τῆς γλῶσσας πρῶτα καί πάνω ἀπ' ὅλα, ἀλλὰ καί στή δομὴ –γραμματικὴ καί συντακτικὴ– καί, ἀναπόφευκτα, στό λεξιλόγιο. Σ' αὐτὴ τῆ γλῶσσα γράφτηκαν τά κείμενα

της Καινής Διαθήκης. Σ' αυτή τή γλώσσα μεταφράστηκε (από τους Έβδομήκοντα) και η ίδια η Παλαιά Διαθήκη, σε μετάφραση πού καθιερώθηκε περισσότερο και από τό πρωτότυπο! Η μετάφραση δέ αυτή έγινε, διότι οι «Έλληνιστές» (οι Έβραιοι δηλ. πού μιλούσαν Έλληνικά) ήταν τόσο πολλοί πού χρειάστηκε νά έχουν τήν Παλαιά Διαθήκη στή γλώσσα πού καταλάβαιναν και μέ τήν όποία επικοινωνούσαν. Η γλώσσα τών κανονικών Ευαγγελίων της Κ. Διαθήκης ποικίλλει, βεβαίως, ύφολογικά από Ευαγγέλιο σε Ευαγγέλιο. Άλλοτε είναι πίο άπλή, άλλοτε πίο λόγια. Πάντοτε όμως βρίσκεται έντός τών όρίων της Αλεξανδρινής Κοινής και, όπωςδήποτε, είναι έτσι γραμμένη, ώστε νά είναι κατανοητή στους άπλους ανθρώπους, όπως ξέρουμε ότι ήταν και ό ίδιος ό λόγος του Χριστού. Μέ παρομοιώσεις και παραδείγματα από τήν καθημερινή άπλή, και μάλιστα άγροτική, ζωή. Μέ χρήση του προφορικού λόγου και μάλιστα, πολύ συχνά, του άμεσου λόγου –όχι του έμμεσου, πού είναι πίο επεξεργασμένος– και επίσης μέ εύρεια χρήση τών ρηματικών προτάσεων, στίς όποιες κυριαρχεί τό ζωντανό, προσωπικό, βιωματικό ύφος αντί του περιγραφικού-διαπιστωτικού άποστασιοποιημένου ύφους τών όνοματικών προτάσεων.

Άξίζει νά σημειωθεί ότι όσάκις μιλούμε για τό ποιά ήταν η μορφή και η δομή της Αλεξανδρινής Κοινής, η γλώσσα του Ευαγγελίου είναι εκείνη πού θεωρείται ως τό πίο χαρακτηριστικό δείγμα. Βέβαια, από τόν 1ο αιώνα π.Χ. είχε άρχίσει νά έχει άπήχηση στους λογίους και γενικότερα στους μορφωμένους τό κίνημα του Άττικισμού. Μέ τήν εμφάνισή του μάλιστα διαμορφώθηκε, όπως είναι γνωστό, μία διπλή παράδοση στή χρήση της Έλληνικής: Αφ' ενός μέν χρησιμοποιήθηκε η «άττικιστική» μορφή, πού έμμείτο τήν άρχαία άττική διάλεκτο και αποτέλεσε τή γραπτή γλώσσα, τήν όνομαζόμενη λόγια παράδοση, η όποία έξεελίχθηκε σε ό,τι είναι γνωστό ως καθαρεύουσα. Παράλληλα όμως συνέχισε νά χρησιμοποιείται, διαρκώς έξελισσόμενη προς άπλούστερες μορφές, η Αλεξανδρινή Κοινή ή Κοινή του Ευαγγελίου, πού αποτέλεσε τήν προφορική Έλλη-

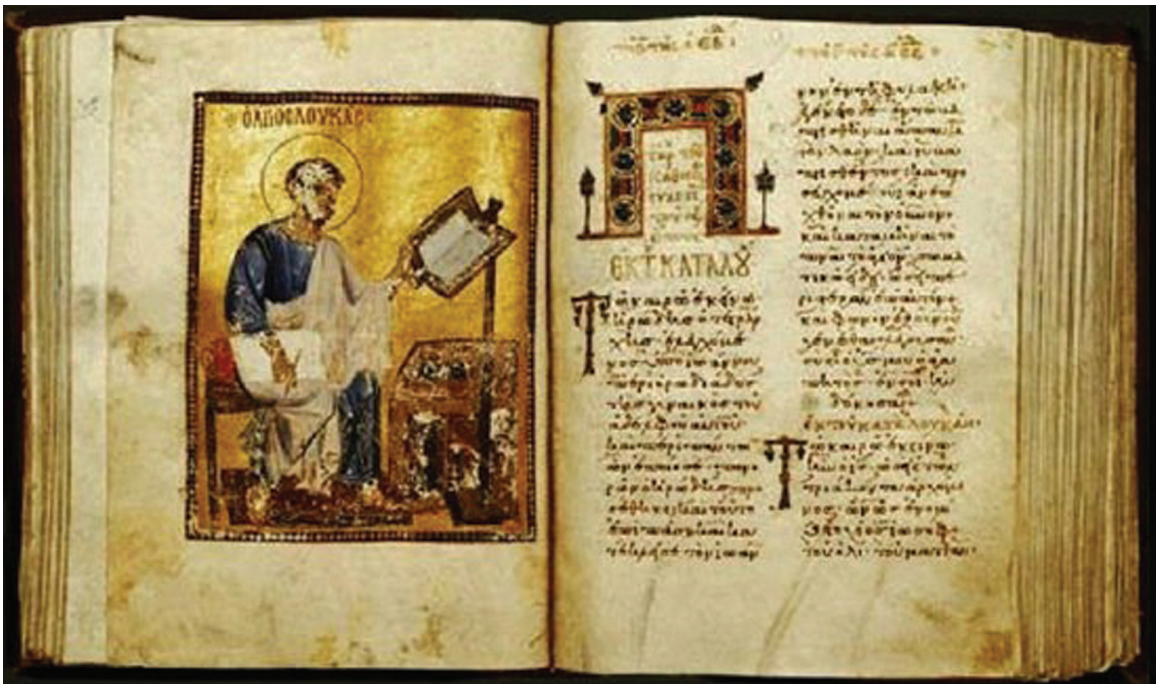
νική και μετεξελίχθηκε σε ό,τι όνομάζουμε δημοτική. Τήν περίοδο πού αναδεικνύεται ό Χριστιανισμός σε έπίσημη γλώσσα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, δηλ. του Βυζαντίου, έννοώ τόν 4ο μ.Χ. αιώνα, οι Μεγάλοι Πατέρες της Έκκλησίας μας, ό Βασίλειος, ό Γρηγόριος και ό Ιωάννης, υίοθετούν στον λόγο τους τήν άττικιστική παράδοση, δηλ. άπομακρύνονται από τήν άπλή γλώσσα του Ευαγγελίου, από τήν Κοινή, διαμορφώνοντας έτσι τήν έπίσημη μορφή λόγου τών πατερικών κειμένων και της Έκκλησίας μας γενικότερα. Τολμώ νά ύποστηρίξω πώς, άν οι τρεις Μεγάλοι Ίεράρχες μας είχαν υίοθετήσει τήν Κοινή του Ευαγγελίου, τότε πιθανότατα –μέ τή δύναμη του παραδείγματός τους και του λόγου της Έκκλησίας– θά είχε γενικευθεί η Κοινή και δέν θά ύπήρχε στήν Έλληνική πρόβλημα γλωσσικής διμορφίας. Όπωςδήποτε, οι Μεγάλοι Πατέρες προτίμησαν τή λόγια γλώσσα της έποχής τους, τήν άττικιστική, για συγκεκριμένους λόγους: για νά μιλήσουν για τή νέα θρησκεία μέ μία καλλιεργημένη ήδη γλώσσα πού παρείχε λεπτές γλωσσικές διακρίσεις καιρίων έννοιών- για νά χρησιμοποιήσουν τή μορφή γλώσσας πού επικρατούσε μεταξύ τών μορφωμένων της έποχής και μάλιστα τών έλληνικής μορφώσεως, πού ύποτιμούσαν τους Χριστιανούς ως άπαίδευτους- για νά αντιμετώπισουν μέ γλωσσική έπάρκεια τά προβλήματα τών πολλών αιρέσεων πού τίς περισσότερες φορές άκροβατούσαν στή λέξη.

Τή λόγια μορφή της εκκλησιαστικής γλώσσας ένίσχυσε καθοριστικά η γλώσσα της λατρείας. Η γλώσσα της Θ. Λειτουργίας του Ιωάννη του Χρυσοστόμου και της Θ. Λειτουργίας του Μ. Βασιλείου έπαιξε σημαντικό ρόλο σ' αυτό. Τό ίδιο και η γλώσσα τών Ύμνων της Όρθόδοξης Έκκλησίας, της Ύμνολογίας όλων τών χρόνων του Βυζαντίου μέ τους μεγάλους Βυζαντινούς όρθόδοξους ύμνογράφους.

Έτσι, η έλληνική γλώσσα όχι μόνο συνδέθηκε μέ τήν όρθόδοξη πίστη και τήν όρθόδοξη λατρεία, αλλά άνατροφοδότησε γλωσσικά τήν Έλληνική, άφου οι λέξεις της λόγιας παράδοσης γίνονταν κτήμα και του άπλου λαού και επηρέαζαν τή γλωσ-

σική του έκφραση. Ένα πλήθος εκκλησιαστικών φράσεων από τό Ευαγγέλιο, τή Θ. Λειτουργία καί τήν Ὑμνογραφία (ιδίως τῆς Μ. Ἑβδομάδος) ἔχουν περάσει στήν καθημερινή γλώσσα τοῦ λαοῦ. (Μερικά παραδείγματα: ἀγρόν ἠγόρασε, ἀντί τοῦ μάννα χολήν, ἄξιος ὁ μισθός του, ἀπό καταβολῆς κόσμου, ἀπό τόν Ἄννα στόν Καϊάφα, ἄρον-ἄρον, ἄρρητα ῥήματα, ἄς ὄψεται, ἄσωτος υἱός, διά τό θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις, διά τόν φόβον τῶν Ἰουδαίων, δόξα σοί ὁ Θεός, εἶπα καί ἐλάλησα, ἐκ τοῦ πονηροῦ, ἐπί ξύλου κρεμάμενος, νά θέσω τόν δάκτυλον εἰς τόν τύπον τῶν ἡλῶν, ζωή χαρισάμενη κ.λπ.). Γιά πολλούς αἰῶνες, μέχρι τίς ἀρχές

νά χρησιμοποιοῦν τήν ἀπλούστερη Ἑλληνική, τή δημοτική γλώσσα, γιά νά στηρίξουν τόν λαό στήν ὀρθόδοξη πίστη του μέ τό κήρυγμά τους, εἰσάγοντας μία μορφή γλώσσας πού ἔχει χαρακτηριθεῖ ὡς ἐκκλησιαστικός δημοτικισμός. Ἄς μή ξεχνᾶμε ὅτι στόν Νεοελληνικό Διαφωτισμό, σ' αὐτό τό ἐθνικοπνευματικό κίνημα παιδείας πού προετοίμασε ἰδεολογικά τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση τοῦ '21, οἱ ὀρθόδοξοι ἱερωμένοι (ἀπό ἀπλοῖ διάκονοι ἕως διακεκριμένοι ἐπίσκοποι) εἶναι αὐτοί πού χρησιμοποίησαν τήν ἀπλή ἑλληνική γλώσσα γιά νά μεταφράσουν καί νά σχολιάσουν τά ἀρχαία κείμενα, αὐτά πού χρησίμευσαν ὡς βάση γιά τήν τόνωση τοῦ

τοῦ 19ου αἰῶνα, ἡ διπλή γλωσσική παράδοση ἦταν εὐρύτερα ἀποδεκτή καί μόλις περί τό 1800, μέ τή διαμάχη τοῦ Εὐγένιου Βούλγαρι μέ τόν Ἰώσηπο Μοισιόδακα καί τούς ὑποστηρικτές τῆς μίας καί τῆς ἄλλης πλευράς, ἀνακύπτει τό γνωστό γλωσσικό ζήτημα. Ὡστόσο, ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι ὅταν χρειάστηκε ἡ Ὄρθόδοξη Ἐκκλησία νά ἀντιμετωπίσει τό κύμα τοῦ προσηλυτισμοῦ πού πῆγε νά περάσει στόν λαό ἀπό ἱερωμένους ἄλλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποίησαν τή δημοτική γιά νά προσελκύσουν ἀπλούς λαϊκοὺς ἀνθρώπους, τότε καί οἱ Ὄρθόδοξοι ἱερωμένοι ἄρχισαν

ἐθνικοῦ φρονήματος τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ.

Κύριλλος καί Μεθόδιος: Ὁ ἐκχριστιανισμός τῶν Σλάβων

Ἡ κορύφωση τῆς ἀξιοποίησης τῆς γλώσσας στήν ἱεραποστολή εἶναι ἐκγλυφή στήν περίπτωση τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντίνου (μετέπειτα Κυρίλλου, ὅταν ἐκάρη μοναχός στά τέλη τοῦ βίου του) καί Μεθοδίου, πού κατάγονταν ἀπό τή Θεσσαλονίκη. Λόγιος ὁ Κωνσταντίνος/

Κύριλλος, σπουδασμένος, καθηγητής, προστατευόμενος του διαπρεπούς λογίου Πατριάρχη Φωτίου. Μοναχός από νωρίς ο Μεθόδιος, οργανωτικός, δημιουργικός, στάβηματα του Κυρίλλου, με συμπληρωματικό ρόλο, επίσης προστατευόμενος από τον Φώτιο.

Κύριλλος και Μεθόδιος είναι αυτοί που έγκριστιάνισαν τη Μοραβία (σημερ. Τσεχία και Σλοβακία) και μετέπειτα την Παννονία (σημερ. Ουγγαρία). Έλληνες και Σλάβοι μαθητές τους συνέχισαν τό έργο τους αργότερα στη Βουλγαρία και σε άλλες χώρες των Βαλκανίων, φθάνοντας μέχρι την Πολωνία και αργότερα μέχρι τη Ρωσία.

Οι δυό Βυζαντινοί ιεραπόστολοι του 9ου αιώνα βρέθηκαν σε λαούς που θρησκευτικά δέν είχαν σχέση μέ τον Χριστιανισμό και γλωσσικά διέθεταν μόνο προφορικό λόγο. Δέν είχαν γραφή. Έτσι οι δυό ιεραπόστολοι, μέ προεξάρχοντα τον λόγο Κυρίλλο (Κωνσταντίνο τότε ακόμη), χρειάστηκε πρώτα απ' όλα νά δημιουργήσουν, νά εφαρμόσουν και νά διδάξουν ένα σύστημα γραφής στό όποιο θά έγραφαν μεταφρασμένη τη χριστιανική διδασκαλία του Εύαγγελίου (αρχικά τά αποσπάσματα που διαβάζονταν στη Θ. Λειτουργία) και την ίδια τη Θ. Λειτουργία. Αυτό που έκαναν στην πράξη –σάν νά ήταν γλωσσολόγοι και όχι άπλοι ιεραπόστολοι– ήταν νά παραστήσουν μέ γράμματα του έλληνικού αλφαβήτου τίς φωνητικές αξίες των φθόγγων της Σλαβικής, γεγονός που άπαιτούσε γνώσεις και φαντασία. Έτσι δημιούργησαν αρχικά τό γλαγολιτικό αλφάβητο, τό όποιο αργότερα χρειάστηκε νά άπλοποιηθεί αρκετά και νά άποτελέσει τό σημερινό κυριλλικό αλφάβητο (άπό τό όνομα του Κυρίλλου που του έδωσε την πρώτη μορφή, μολοντί αργότερα άπλοποιήθηκε σημαντικά άπό τον Μεθόδιο). Άς θυμίσουμε έδω ότι αυτό ήταν τό δεύτερο αλφάβητο που προήλθε άπό τό αλφάβητο της Έλληνικής, έπαυξημένο μέ έναν αριθμό παραγών γραμμάτων, για νά άποδώσει τους φθόγγους της Σλαβικής (γλώσσα ή όποια χαρακτηρίζεται άπό μεγάλη ποικιλία ούρανικών συμφώνων). Τό πρώτο αλφάβητο που προήλθε άπό την Έλληνική είναι, ως γνω-

στόν, τό λατινικό αλφάβητο, δηλ. τό έλληνικό δυτικό (όπως λεγόταν) αλφάβητο της Εύβοιας (Χαλκίδος), που μεταφέρθηκε άπό τους Έλληνες έποίκους στην Κάτω Ίταλία (Μεγάλη Ελλάδα) απ' όπου και γενικεύθηκε στόν άρχαίο ιταλικό χώρο.

Άξίζει νά τονισθεί ότι μέ τη δημιουργία – μέσω του κυριλλικού αλφαβήτου– γραπτού λόγου της άρχαίας Σλαβικής (της λεγόμενης Σλαβονικής) όχι μόνο διαδόθηκαν μέσω αυτής τά κείμενα της Θ. Λειτουργίας, τά άναγνώσματα του Ίερού Εύαγγελίου και όλόκληρη ή Κ. Διαθήκη (μεταφράστηκε άπό τον Μεθόδιο και τους μαθητές του) καθώς και κείμενα των Πατέρων, αλλά ή άπόκτηση γραφής και ή δημιουργία γραπτού λόγου έκαναν ώστε νά αναπτυχθεί και σλαβονική φιλολογική γλώσσα που επέδρασε γενικότερα στην πολιτιστική ανάπτυξη των Σλάβων. Μέ τό έξελιγμένο και εξειδικευμένο για τη γλώσσα τους αλφάβητο οι Σλάβοι έκφράστηκαν γραπτώς και δημιούργησαν αργότερα μεγάλα κείμενα λογοτεχνίας αλλά και όρθόδοξης θεολογίας. Είς άναγνώριση αυτού του σημαντικού έργου για τον Χριστιανισμό και της περαιτέρω προσφοράς τους στην πολιτιστική ανάπτυξη των νέων σλαβικών λαών, ό πάπας Ίωάννης Παύλος Β' στά νεότερα χρόνια (τό 1981) άνακήρυξε τους Θεσσαλονικείς ιεραπόστολους Κυρίλλο και Μεθόδιο «άγίους προστάτες της Εύρώπης».

Άς σημειωθεί, τέλος, ότι οι δυό ιεραπόστολοι ήταν γλωσσομαθείς, γνώριζαν δέ τη Σλαβική άπό την εποχή που ό πατέρας τους ως δρουγγάριος του Θέματος της Θεσσαλονίκης είχε άρμοδιότητα και επί των Σλάβων. Ο Κυρίλλος μάλιστα γνώριζε έπιπλέον Άραβικά και Έβραϊκά. Η έπιμονή των Θεσσαλονικέων ιεραποστόλων νά τελείται ή Λειτουργία στη Σλαβονική –και όχι στη Λατινική, όπως ύποστήριζαν οι δυτικοί ιερείς– έδραίωσε τη σλαβική γλώσσα στην Όρθόδοξη Έκκλησία των διαφόρων σλαβικών χωρών και άπέτρεψε τη διά της Λατινικής κατίσχυση της Δυτικής Ρωμαιοκαθολικής όμολογίας.

(συνεχίζεται)

Ὁ πόλεμος καί ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας

τοῦ Πρωτ. Παναγιώτου Μπαρούτη

«Κρείττων γάρ ἐπαινετός πόλεμος, εἰρήνης χωριζούσης Θεοῦ» (Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου)

Στόν γεωστρατηγικό χώρο, στόν ὁποῖο ζοῦμε καί στόν ὁποῖο ἐνηνθρώπησε ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, διεξάγεται ἐδῶ καί κάποια χρόνια ἕνας «αἱματώεις, δακρυόεις, πολύδακρυς, στυγερός, κακός καί φθισήνωρ» πόλεμος, γιά νά θυμηθοῦμε τόν Ὅμηρο, πού πρῶτος κατέγραψε τέτοιο γεγονός.

Ἕνας πόλεμος μέ ἔντονα χαρακτηριστικά σύγκρουσης πολιτισμῶν, πού σέ μεγάλο βαθμό ὀφείλουν τή διαφορετικότητά τους ἤ καί τήν ἀντίθεσή τους στίς θρησκευτικές τους ρίζες, τόν ἐπιτιθέμενο ἰσλαμισμό καί τόν διωκόμενο χριστιανισμό. Ἕνας πόλεμος πού μεταφέρεται πολύ εὔκολα ἀρκετά χιλιόμετρα μακριά ἀπό τά πεδία τῶν μαχῶν καί στοχοποιεῖ πρόσωπα μέ διαφορετικά ἦθη, ἔθιμα, ἰδεολογίες, γλώσσες, οικονομικές καί κοινωνικές τάξεις, πολιτικές θέσεις ἤ ἀπόψεις, πού ὅμως ἔχουν κάτι κοινό: δέν εἶναι μουσουλμάνοι.

Ἕνας πόλεμος μέ ἰδιαίτερη βιαιότητα, πού καταβάλλει κάθε προσπάθεια γιά νά ἐπιβιβαιώσῃ τήν κακόσημη ὑπόσταση, πού τοῦ προσάδει ὁ Ὅμηρος, ἀλλά καί νά ὑποστηρίξει ἐννοιολογικά τή ρίζα του, πού δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τό «πέλεμα», δηλαδή τόν τρόμο-φόβο. Εἶναι ἕνας πόλεμος πού θέλει νά τρομοκρατήσῃ καί νά φοβίσει ὅλους ὅσοι δέν ἀσπάζονται τό σουνιτικό Ἰσλάμ.

Ὁ Πρώσος στρατηγός καί στρατηγιστής Carl von Clausewitz (1780-1831) στό μνημειώδες ἔργο του «Von Kriege» (περί Πολέμου), ὀρίζει τόν πόλεμο ὡς μία πράξη ἢ δράση-ἐκφραση βίας, πού ἀποσκοπεῖ στόν ἐξαναγκασμό τοῦ ἐχθροῦ σέ ὑποταγή ἢ ὑπαγωγή στή θέληση καί στήν ἐξουσία τοῦ δρώντος.

Καί πράγματι οἱ καταστροφές καί οἱ βανδαλισμοί ἐπί πολιτιστικῶν καί θρησκευτικῶν μνημείων, οἱ ὁποῖοι παρεμπιπτόντως δέν ἀποτελοῦν σέ καμμία περίπτωση στρατηγικούς στόχους, ἀλλά μάλλον ἰδεολογικούς - ψυχολογικούς στόχους, ὑποδηλώνουν ξεκάθαρα ὅτι ἀποσκοποῦν ὄχι μόνο στήν ὑποταγή τῶν «ἐχθρῶν» τους στήν ἐξουσία τους, ἀλλά καί τήν ὑπαγωγή τους στή θέλησή τους.

Ἄν ἀναλογιστεῖ κάποιος σημειολογικά, ὅτι οἱ μεγάλες τρομοκρατικές ἐπιθέσεις στό Παρίσι πραγματοποιήθηκαν ἡμέρα Παρασκευή, ἱερή ἡμέρα γιά τοῦς μουσουλμάνους ἀφιερωμένη στόν Θεό καί τήν προσευχή, μέ τή χρήση τῆς ἰσχύος τῆς καθιερωθείσης ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἰσπανικοῦ ἐμφυλίου καί δῆ τοῦ στρατηγοῦ Φράνκο, «πέμπτης φάλαγγας», τότε θά ἀντιληφθεῖ ὅτι σκοπός αὐτοῦ τοῦ πολέμου εἶναι τό «πέλεμα» (τρόμος-φόβος) τῶν μή μουσουλμάνων καί δῆ τῶν χριστιανῶν.

Ποιά ὅμως πρέπει νά εἶναι ἡ στάση ἑνός χριστιανοῦ καί δῆ Ὁρθοδόξου σέ αὐτή τήν ἄμεση πρόκληση; Ὁ Θεός στόν ὁποῖο πιστεύουμε εἶναι «Θεός εἰρήνης» καί γιά τήν Ἐκκλησία μας ἡ «Εἰρήνη» αὐτή δέν εἶναι μία ἀφηρημένη ἔννοια, ἀλλά προσωποποιεῖται στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό ἀκριβῶς τόν λόγο, ἡ «εἰρήνη» στήν Ὁρθόδοξη Θεολογία δέν ἀποτελεῖ προσωπικό ἢ συλλογικό ἀγαθό, ἀλλά ἔχει ἀγιαστική καί ἐσχατολογική ὑπόσταση. Κατ' ἐπέκταση καί ὁ πόλεμος δέν εἶναι ἀπλά ἡ λεξικολογική ἀντίθεση τῆς «εἰρήνης», ἀλλά εἶναι προϊόν τῆς γενεσιουργοῦ αἰτίας κάθε ἀμαρτίας, τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγωϊσμοῦ, μέ διαφορετικά μεγέθη ἀναλόγως ἄν ἀναφέρεται σέ πρόσωπα,

ἔθνη, θρησκευτικές ἢ ἄλλες ομάδες. Καί ὁ ἀνθρώπινος ἐγωϊσμός καί ἐγωκεντρικότητα εἶναι αὐτά πού ἐμποδίζουν τόν βασικό σκοπό τῆς κατά Χριστόν ζωῆς, τήν ἀγαπητική κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν συνάνθρωπο καί τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Ἄλλωστε ἡ λέξη «ἀμαρτία» ἔχει ὡς ρίζα τῆς τό ρῆμα «μείρομαι», πού σημαίνει ἀποκόπτομαι, λαμβάνω αὐτό πού μου ἀνήκει, δέν κοινωνῶ. Ὁ πόλεμος, ὡς προϊόν τοῦ ἀνθρώπινου ἐγωϊσμοῦ, καθιστά τοὺς ἀνθρώπους ἐχθρούς. Γι' αὐτό ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία μας, ὡς χώρος «εἰρήνης» μάς δεικνύει νά ζοῦμε ὡς κοινότητα-ἐνορία.

Πῶς λοιπόν θά πρέπει νά ἀντιδράσει ἕνας ὀρθόδοξος χριστιανός στόν μαινόμενο πόλεμο; Κάποιοι πολύ εὐκόλα θά πουν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός δίδαξε τό «ὅστις σε ῥαπίσει ἐπί τήν δεξιάν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καί τήν ἄλλην (Ματθ. 5, 39), ὅμως ξεχνοῦν ἠθελήμενα ἢ ἀθέλητα «εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περί τοῦ κακοῦ· εἰ δέ

καλῶς, τί με δέρεις; (Ἰω. 18,23), ἀλλά καί τό «... καί παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι!» (Πράξ. 23, 3), ὅπου τόσο ὁ Κύριος, ὅσο καί ὁ ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος, ἀντιδρῶν στήν ἀδικία καί στή βία. Ἡ χριστιανική ἀρετή τῆς πραότητος δέν σημαίνει ὑποταγή στήν ἀδικία καί παραδόση στή βία, ἀλλά παραχώρηση τοῦ «εἶναι» μας στόν Δημιουργό Θεό.

Οἱ χριστιανοί ἀντιστάθηκαν καί ἀντιστέκονται ποικιλόμορφα σέ ὅσους σκοπό καί στό-

χο εἶχαν νά τοὺς στερήσουν τήν πίστη τους, δηλαδή νά τοὺς στερήσουν τήν ἐσχατολογική σωτηρία τους. Μάρτυρες, ὁμολογητές, ἀπολογητές, νεομάρτυρες. Οἱ μέθοδοι «ἀντίστασης» τῶν χριστιανῶν πολλοί καί πολλές φορές ἀντιφατικοί. Κάποιες φαντάζονται καί ὡς «ἀντιχριστιανικές». Ἄς φανταστοῦμε πῶς θά κρίναμε «χριστιανικά» τή θυσία τῶν γυναικῶν τοῦ Σουλίου ἢ τῆς Νάουσας σήμερα. Πάντως ὁ μέγας πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, κατέγραψε ἐγκωμιαστικούς λόγους

γιά τήν ἁγία Δομνίνα καί τίς ἅγιες θυγατέρες τῆς Βερνίκη καί Προσδόκη, πού στούς χρόνους τοῦ διωγμοῦ τοῦ Διοκλητιανοῦ, προτίμησαν νά πέσουν καί νά πνιγοῦν σέ ποταμό στήν περιοχή τῆς Ἐδέσσας τῆς Μεσοποταμίας, ἐκεῖ πού διεξάγεται καί σήμερα ἕνας σκληρότατος διωγμός κατά τῶν χριστιανῶν καί πού ἴσως καί σήμερα κάποιες γυναῖκες νά προτίμησαν τέτοιο θάνατο, παρά νά ἀτιμαστοῦν ἀπό τοὺς Ρωμαίους

στρατιῶτες πού τίς εἶχαν συλλάβει.

Μήπως κάποιος πρέπει νά ἐπανεξετάσουν τόν τρόπο πού ἀσκοῦν κριτική, μέ τά συνήθη ἄλματα λογικῆς, στούς χριστιανούς πού προσέτρεξαν στό στράτευμα τοῦ ἁγίου καί ἰσαποστόλου μεγάλου Κωνσταντίνου κάτω ἀπό τό λάβαρο τοῦ «Ἐν τούτῳ νίκα»; Ἦσαν πολεμοχαρεῖς καί φιλοπόλεμοι ἢ μήπως προσέτρεξαν ἀπό ἀγάπη πρὸς ἀνυπερασπίστους συνανθρώπους τους πού κατακρεουργοῦνταν στά στάδια καί τίς ἀρένες καί

δυστυχώς κάποιοι από αυτούς κάτω από τον δημιουργημένο τρόμο-φόβο έχαναν την πίστη τους, ἄρα και τή δυνητική ἐσχολογική σωτηρία τους; Μήπως σκοπός και στόχος τους δέν ἦταν νά σκοτώσουν τούς «ἐχθρούς» τους, ἀλλά νά θυσιαστούν ὑπερασπιζόμενοι τούς οἰκειούς τους, μέ μόνο κίνητρο τό «μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τήν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπέρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰω. 15, 13).

Ἀμυνόμενοι οἱ χριστιανοὶ ἔναντι τῶν ὅποιων ἀντιπάλων, προστατεύουμε και ὑπερασπιζόμαστε τούς πλέον ἀδυνάμους φίλους, συγγενεῖς, συζύγους, παιδιά, γιατί πολύ καλά γνωρίζουμε ὅτι κύριος στόχος τῶν ἐναντίων δέν εἶναι νά κυριεύσουν τά σώματά μας και νά τά ὑποδουλώσουν, ἀλλά νά καταδυναστεύσουν τίς ψυχές μας μέ ἀπώτερο σκοπὸ νά μᾶς ἀλλαξοπιστήσουν.

Γι' αὐτὸ μία «εἰρήνη» μέ τούς ἀνθρώπους, πού προαπαιτοῦν τόν διαχωρισμὸ μας και τήν ἀκοινωνησία μας ἀπὸ τόν Θεὸ δέν πρέπει νά γίνεται ἀποδεκτὴ ἀπὸ κανένα πιστό, εἴτε αὐτὴ εἶναι ἐργασιακὴ «εἰρήνη» εἴτε κοινωνικὴ «εἰρήνη», εἴτε ἐθνικὴ «εἰρήνη» ἢ και θρησκευτικὴ ἀκόμη «εἰρήνη». Διότι, ὅπως μᾶς εἶπε και ὁ Δημοσθένης, «πόλεμος ἔνδοξος, εἰρήνης αἰσχροῦς αἰρετώτερος». Ὁ δὲ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μᾶς προτρέπει: «κρείπτων γὰρ ἐπαινετός πόλεμος, εἰρήνης χωριζούσης Θεοῦ· και διὰ τοῦτο τόν πρᾶν μαχητὴν ὀπλίξει τό πνεῦμα, ὡς καλῶς πολεμεῖν δυνάμενος».

Ὁ χριστιανὸς δέν πρέπει σέ καμία περίπωση νά ἐπιτίθεται, ἀλλά ὀφείλει νά ἀμύνεται κατὰ τῶν ἐπιβουλευτῶν, κυρίως, τῆς ψυχικῆς του ὑπόστασης και τῆς ἐλευθερίας του, πού ἀποτελεῖ δῶρο Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο, καθὼς ἐπίσης και ὑποχρεοῦται νά σπεύδει σέ βοήθεια κάθε ἀδικουμένου θύματος, ὅπως μᾶς λέγει ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος Μεδιολάνων (Μιλάνου), στό ἔργο του De Officiis 129. Παράλληλα θά πρέπει νά προσέξει τή συμπεριφορὰ του ἔναντι τῶν ἀμάχων, ἀλλά και ἀπέναντι τῶν αἰχμαλώτων και τῶν ἀντιπάλων τραυματιῶν.

Αὐτὸ τό ἰδιαίτερο ἦθος πού ἀπαιτεῖται ἀπὸ

τόν ἀμυνόμενο χριστιανὸ ἔναντι κάθε ἐπιβουλῆς, καλλιεργοῦν οἱ στρατιωτικοὶ ἱερεῖς καθὼς και ἡ θρησκευτικὴ ὑπηρεσία στρατοῦ, ὅπου ὑπάρχουν, μέ κύριο μέλημα νά διασφαλίσουν μέ τήν παρουσία τους τήν ἠθικὴ ὑπόσταση τῶν στρατευομένων, νά τούς ἐξυπηρετήσουν στίς λατρευτικὲς τους ἀνάγκες και νά παρεμποδίσουν πιθανές παρεκτροπές, ὡς ἀποτέλεσμα τῶν σκληρῶν συνθηκῶν. Γι' αὐτὸ και παρακολουθώντας τίς αἰτήσεις τῆς ὀρθοδόξου λατρείας θά συναντήσουμε πολλές εὐχές γιὰ τήν εἰρήνη και ὅταν ἀναφέρεται στὰ στρατεύματα, δέεται ὑπέρ τοῦ φιλοχρίστου στρατοῦ. Φιλόχριστοι πρέπει νά εἶναι οἱ χριστιανοὶ και στόν πόλεμο. Γιατί ἐμεῖς οἱ χριστιανοὶ κινούμεθα μέ ἄξονα συμπεριφορᾶς τήν προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, «ἐάν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν, ἐάν διψᾷ, πότιζε αὐτόν» (Ρωμ. 12, 20) και πάντα ἱστορικὰ τό ἔχουμε ἀποδείξει οἱ Ἑλληνορθόδοξοι και εἴμαστε εὐτυχεῖς γιὰ αὐτὴ μας τὴ στάση.

Σκοπὸς λοιπὸν τῆς ἀντίστασης και τῆς ἀντίδρασης τῶν χριστιανῶν εἶναι ἡ ἀμύνα ἔναντι ὅσων ἐπιβουλεύονται τίς ψυχές μας, στοχοποιοῦν τήν πίστη μας, θέλουν νά ἀλλοιώσουν τό πνεῦμα μας και ἐπιθυμοῦν νά προσβάλουν τά σώματά μας πού εἶναι οἶκος Θεοῦ.

Ὀφείλουμε νά ὑπερασπιζόμαστε τούς ἀδυνάτους και τούς ἀδικουμένους και νά ἀντιστεκόμαστε στοὺς ἀδίκους. Κύριος σκοπὸς τῆς ζωῆς μας πρέπει νά εἶναι ἡ προσευχὴ τῆς εἰρήνης, ὄχι αὐτῆς τῶν διεθνῶν ἢ διακρατικῶν συμφωνιῶν, ἀλλά τῆς «ἄνωθεν εἰρήνης».

Βασικὸ μας ὄπλο γιὰ τήν τελικὴ μας νίκη δέν πρέπει νά εἶναι ἄλλο ἀπὸ τόν λυτρωτικὸ διὰ τῆς θυσίας σταυροῦ, αὐτὸ τό «ὄπλον εἰρήνης, ἀήττητον τρόπαιον».

Ἄρτοκλασία - «Εὐλόγησις τῶν ἄρτων»

τοῦ Πρωτ. Μιχαήλ Βοσκοῦ

Ὅταν ἓνας εὐλαβῆς Χριστιανὸς θέλει νὰ ἐορτάσει μὲ ἰδιαιτερότητα μὰ Δεσποτική ἢ Θεομητορική ἐορτὴ ἢ κάποιον Ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας μας, γνωρίζει ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ “γράψει” τὴ γιορτὴ, γιὰ νὰ μνημονευθεῖ τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ ὅτι θὰ πρέπει νὰ πάρει στὸν ναὸ καὶ ἄρτους γιὰ τὴν Ἄρτοκλασία (τὸ πεντάρι, ὅπως τὸ λέμε στὴν Κύπρο), καθὼς ἐπίσης καὶ νάμα γιὰ τὴ Θεία Κοινωνία καὶ λάδι γιὰ τὸ ἄναμμα τῶν καντηλιῶν. Πρόκειται γιὰ τὴ σύντομη “ἀκολουθία” τῆς Ἄρτοκλασίας ἢ τῆς “Εὐλογήσεως τῶν ἄρτων”, κατὰ τὴν ὁποία εὐλογοῦνται πέντε ἄρτοι μαζὶ μὲ “τὸν σίτον, τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον”, τὸ σιτάρι δηλαδή, τὸ κρασί καὶ τὸ λάδι. Ἡ εὐλόγησις τῶν πέντε ἄρτων γίνεται κατὰ μίμηση τῶν πέντε ἄρτων ποὺ εὐλόγησε ὁ Κύριος στὴν ἔρημο (Ματθ. ιδ’ 13-21), μὲ τοὺς ὁποίους ἔφαγαν καὶ χόρτασαν πέντε χιλιάδες ἄνδρες “χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων”, ἔμειναν δὲ καὶ δώδεκα κοφίνια γεμάτα ἀπὸ τὰ περισσεύματα. Αὐτό, ἀκριβῶς, δηλώνεται καὶ στὴ σχετικὴ εὐχὴ, μὲ τὴν ὁποία ὁ ἀρχιερέας ἢ ὁ ιερέας εὐλογεῖ τοὺς ἄρτους: “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ εὐλόγησας τοὺς πέντε ἄρτους ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἐξ αὐτῶν πεντακισχιλίους ἄνδρας χορτάσας, αὐτὸς εὐλόγησον καὶ τοὺς ἄρτους τούτους, τὸν σίτον, τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον· καὶ πλήθυνον αὐτὰ ...”. Ἡ σύντομη αὐτὴ “ἀκολουθία” προέρχεται ἀπὸ τὴ μοναστηριακὴ πράξις. Ἡ ἀρχικὴ τῆς θέσεως ἦταν στὸ τέλος τοῦ μεγάλου Ἐσπερινοῦ τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἦταν νὰ στηρίζονται οἱ πατέρες “διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας”. Ἐπειδὴ οἱ ἀγρυπνίες στὰ Μοναστήρια εἶναι ὀλονύκτιες καὶ ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ Ἐσπερινοῦ μέχρι τὴν ὥρα ποὺ θὰ προσέλθουν οἱ πατέρες καὶ οἱ λοιποὶ πιστοὶ στὴ Θεία Εὐχαριστία μεσολαβοῦν πολλὰ ὥρες, εὐλογοῦνται οἱ ἄρτοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μεταλαμβάνουν οἱ ἀγρυπνοῦντες, ἀφ’ ἐνὸς μὲν γιὰ νὰ λάβουν εὐλογία, ἀφ’ ἑτέρου δὲ γιὰ νὰ στηριχθοῦν μέχρι τὸ τέλος

τῆς ἀγρυπνίας. Ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ὁ κατ’ ἐξοχὴν ἐκπρόσωπος τῆς πατερικῆς λειτουργικῆς ἐρμηνευτικῆς, “αὕτη (ἡ ἀρτοκλασία) ἐξαιρέτως διὰ τὸν κόπον διευτώθη τῆς ἀγρυπνίας, ἵνα καὶ εὐλογίας Χριστοῦ καὶ μικρᾶς παρακλήσεως οἱ ἀδελφοὶ διὰ τὸν κόπον τυχόντες, ἔκτοτε προσευχὴν διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν φρικτῶν μυστηρίων ἔχωσι καὶ μάλιστα οἱ ἱερωμένοι” (Διάλογος, κεφ. 342). Ἡ “εὐλογία Χριστοῦ” καὶ ἡ “μικρὰ παράκλησις” (=παρηγορία, ἐνίσχυση) εἶναι, λοιπόν, οἱ δύο σκοποὶ γιὰ τοὺς ὁποίους τελεῖται ἡ Ἄρτοκλασία, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἀφοσιωθοῦν οἱ ἀγρυπνοῦντες, καὶ δὴ οἱ ἱερεῖς, στὴν προσευχὴ μέχρι τὴν ὥρα ποὺ θὰ προσέλθουν στὴν κοινωνία τῶν φρικτῶν Μυστηρίων.

Στὶς ἐνορίες, ὡστόσο, δὲν τελοῦνται συνήθως ὀλονύκτιες ἀγρυπνίες. Οἱ ἀγρυπνίες ποὺ τελοῦνται ἐκτὸς τῶν Μοναστηριῶν εἶναι σύντομες (4-5 ὥρες) καὶ ἀποτελοῦν, κατ’ οὐσίαν, νυκτερινὴ Ἀκολουθία. Τελεῖται, δηλαδή, ὁ συνήθης Ἐσπερινὸς τῶν ἐορτῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ συνήθης Ὁρθρὸς τῶν ἐορτῶν καὶ ἡ Θεία Λειτουργία. Λόγω αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ἡ Ἄρτοκλασία ἀποδεσμεύθηκε ἀπὸ τὸν μέγα Ἐσπερινὸ τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ παράλληλα ἔπαψε νὰ γίνεται γιὰ νὰ μᾶς στηρίξει “διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας”. Ἐμείνει μόνο ἡ ἄλλη σημασία τῆς καὶ ὁ ἄλλος σκοπὸς τῆς, ὁ ἀγιασμὸς τῶν πιστῶν διὰ τῆς μεταλήψεως τοῦ εὐλογημένου ἄρτου. Αὐτὸς ὁ σκοπὸς ὑποδηλώνεται καὶ μὲ τὴν τελευταία φράση τῆς εὐχῆς τῆς Ἄρτοκλασίας: “καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνοντας πιστοὺς δούλους σου ἀγιάσον”.

Ἡ ἀκριβῆς θέσις τῆς Ἄρτοκλασίας εἶναι στὸ τέλος τοῦ Ἐσπερινοῦ τῶν ἐορτῶν μετὰ τὰ Ἀπολυτίκια, ὅπως συνήθως τελεῖται στὴν Κύπρο, καὶ ὄχι μετὰ τὴ Λιτή, ὅπως τελεῖται στὴν Ἑλλάδα. Καὶ φυσικὰ μπορεῖ νὰ γίνει μόνο στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἐσπερινοῦ. Δὲν ἔχει καμὰ θέσις οὔτε στὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου, οὔτε πολὺ περισσότερο στὸ τέλος τῆς Θείας

Λειτουργίας. Αυτό πρέπει να το γνωρίζουν οί πιστοί, ώστε, όταν θα πάρουν άρτους στον ναό για την Άρτοκλασία, να τους παίρνουν το απόγευμα στην ακολουθία του Έσπερινού και όχι το πρωί στην ακολουθία του Όρθρου ή στη Θεία Λειτουργία.

Ποιά είναι τώρα η τάξη της Άρτοκλασίας, όπως γίνεται σήμερα στις ένορίες; Άφου ψαλούν τα Άπολυτικά του Έσπερινού, ο ιερέας έξέρχεται στο μέσον του ναού (συνήθως στον σολέα), όπου εύρισκονται οί πέντε άρτοι μαζί με “τόν σίτον, τόν οίνον και τόν έλαιον”, και θυμιά σταυροειδώς ψάλλοντας “Και νύν ... Θεοτόκε Παρθένε ...”. Ακολουθως, βλέποντας προς ανατολάς, απαγγέλλει την ευχή “Κύριε ό Θεός ήμών ...”, εύλογεί τους άρτους και ψάλλεται έκ τρίτου ό στίχος “Πλούσιοι επώχευσαν και επείνασαν-οί δέ εκζητούντες τόν Κύριον ούκ έλαττωθήσονται παντός αγαθού” (Ψαλμός λγ’ 11). Η ακριβής μοναστηριακή τάξη προβλέπει μετά την ευχή της εύλογήσεως τών άρτων απαγγελία έκ τρίτου του στίχου “Εΐη τό όνομα Κυρίου εύλογημένον ...” και του 33ου Ψαλμού μέχρι τόν δέκατο στίχο και έν συνεχεία ψαλμωδία έκ τρίτου του στίχου “Πλούσιοι επώχευσαν και επείνασαν”.

Κατ’ αυτήν την ώρα της απαγγελίας του 33ου Ψαλμού γινόταν παλαιότερα στα Μοναστήρια ή διανομή του εύλογηθέντος άρτου, καθώς και του οίνου, όπως γίνεται στο τέλος της Θείας Λειτουργίας ή διανομή του αντιδώρου. “Οί άρτοι δέ και ό οίνος ως ήγιασμένοι τή εύλογία μεταδίδονται τοίς παρούσιν, άπερ και τοίς μεταλαμβάνουσι μετά πίστεως μεταδοτικά εισι χαρισμάτων, ιάσεών τε και άλλων δώρων πολλών”, σημειώνει χαρακτηριστικά ό Άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης (ένθ’ άνωτ.).

Γιατί, όμως, ψάλλεται στην Άρτοκλασία τό “Θεοτόκε Παρθένε” και όχι οποιοδήποτε άλλο Θεοτοκίο; Έπειδή, ακριβώς, είναι τό Θεοτοκίο τών μεγάλων Έσπερινών όλων

των Άγρουπνιών πλην εκείνων τών Δεσποτικών έορτών. Ό άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης είναι σαφέστατος: “Τούτο δέ του άρχαγγέλου έστι φωνή επί τή τής Παρθένου θεία συλλήψει. Έπει ούν άρχή αύτη της σωτηρίου οικονομίας και έν Κυριακή γεγενημένη ως και ή άνάστασις, λέγεται, δια τούτο μάλιστα και έν ταίς τών Κυριακών λέγεται άγρουπνίαις και έν ταίς έορταίς τών άγίων, χωρίς τών δεσποτικών μόνον έορτών”. Αυτό τό Θεοτοκίο είναι τα λόγια που είπε ό άρχάγγελος Γαβριήλ στην Παναγία κατά την ώρα του Εύαγγελισμού και της θείας Συλλήψεως της. Έπειδή δέ ή έορτή του Εύαγγελισμού είναι ή άρχή της οικονομίας (=του σχεδίου) του Θεού για τή σωτηρία του ανθρώπου και του κόσμου και έπειδή έγινε κατά την ήμέρα της Κυριακής, όπως και ή Άνάσταση του

Κυρίου, γι’ αυτόν τόν λόγο λέγεται στις Άγρουπνίες τών Κυριακών και στις Άγρουπνίες τών έορτών τών Άγίων, όχι όμως στις Άγρουπνίες τών Δεσποτικών έορτών.

Και κάτι τελευταίο: Είναι λάνθασμένη ή έντύπωση που έχουν κάποιοι πιστοί, ότι ή Άρτοκλασία είναι απαραίτητο τμήμα κάθε Έσπερινού και ότι χωρίς αυτήν ή Ακολουθία του Έσπερινού δεν

είναι πλήρης. Η μεταφορά της Άρτοκλασίας από τόν μέγα Έσπερινό των Άγρουπνιών στον Έσπερινό τών έορτών ήταν μι ά οικονομία. Κατά τόν Άγιο Συμεών Θεσσαλονίκης “εί ούκ έστι δέ (άγρουπνία), μετά την κεφαλοκλισίαν ούτε λιτή γίνεται ούτε εύλόγησις τών άρτων”. Καλό είναι, λοιπόν, αυτή ή οικονομία να μη γίνεται άφορμή να φθάνουμε σε υπερβολές, μέχρι σημείου να θεωρούμε ότι σε κάθε Έσπερινό πρέπει να υπάρχει Άρτοκλασία. Οί πιστοί θα φέρουν τους άρτους τους για τήν Άρτοκλασία στις μεγάλες Δεσποτικές και Θεομητορικές έορτές, στις μνήμες μεγάλων έορταζομένων Άγίων ή όταν έχουν ειδικό λόγο (όνομαστική έορτή κλπ.).

Ἡ Ὀκτωβριανή ἐξέγερση τοῦ 1931

τοῦ κ. Πέτρου Παπαπολυβίου

Καθηγητοῦ τοῦ Τμήματος Ἱστορίας καί Ἀρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κύπρου

Τά «Ὀκτωβριανά» τοῦ 1931 ὑπῆρξαν ἀναμφίβολα ἡ σημαντικότερη τομὴ στὴν ἱστορία τῆς ἀγγλοκρατούμενης ἀπὸ τὸ 1878 Κύπρου, μέχρι τὴν ἔκρηξη τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῆς ΕΟΚΑ, τὸ 1955, καθὼς οἱ συνέπειές τους ἄλλαξαν ἄρδην τὸν πολιτικό, ἐκκλησιαστικό, ἐκπαιδευτικό καὶ κοινωνικό χάρτη τοῦ νησιοῦ.

Στὶς 17 Ὀκτωβρίου 1931, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες βουλευτές καὶ πολιτευτές συζητοῦσαν τοὺς

τρόπους ἀντίδρασής τους ἀπέναντι σὲ μίαν νέα ἐπίδειξη αὐταρχισμοῦ τοῦ κυβερνήτη Ρόναλτ Στόρρς (Ronald Storrs), ὁ Μητροπολίτης Κιτίου Νικόδημος Μυλωνάς,

ἀνήγγειλε αἰφνιδιαστικά τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὸ βουλευτικό ἀξίωμα (ἦταν ἀπὸ τὸ 1925 βουλευτὴς Λευκάρων), κηρύσσοντας ἀνένδοτο πολιτικό ἀγώνα ὑπὲρ τῆς ἔνωσης μὲ τὴν Ἑλλάδα. Στὴν ἐπιστολὴ παραίτησης τοῦ Νικοδήμου πρὸς τὸν Στόρρς, ὁ ἐπίσκοπος προειδοποιεῖ ὅτι ὅπως ἀπατήθηκαν οἱ Κύπριοι γιὰ τὰ «φιλελεύθερα αἰσθήματα τῆς Μεγάλης Βρετανίας», ἀπατοῦνταν καὶ οἱ Βρετανοὶ ἐὰν θεωροῦσαν τοὺς Κύπριους τόσο φαύλους, ὥστε νὰ τοὺς προοῦσε ἡ βία καὶ ἡ αὐθαιρεσία.

Σὲ μίαν ἄλλη ἐξέλιξη, τὴν ἴδια μέρα (18 Ὀκτωβρίου) γνωστοποιήθηκε ἡ ἴδρυση τῆς «Ἐθνικῆς Ριζοσπαστικῆς Ἐνώσεως Κύ-

πρου» (Ε.Ρ.Ε.Κ.), πού δροῦσε ὡς κλειστὴ συννομοτική ὀργάνωση ἀπὸ τὸ 1930, μὲ πρόγραμμα τὴν ἀποχώρηση ἀπὸ τὴ Βουλὴ καὶ τὴ δημιουργία σὲ ὅλη τὴν Κύπρο «χάους καὶ ἀδιεξόδου μὲ κωλυσιεργίες καὶ δολιοφθορές». Τὰ ἀδιάλλακτα κηρύγματα τῆς ΕΡΕΚ, πού ὁ ἰδρυτικὸς πυρήνας τῆς ταυτιζόταν μὲ τὸν «κύκλο τῆς Κερύνειας», γύρω ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Μακάριο Μυριανθέα, συναγωνιζόταν ὁ Μητροπολίτης Κιτίου. Ὑστερα ἀπὸ ἓναν πύρινο λόγο ὑπὲρ τῆς ἔνωσης μὲ

τὴν Ἑλλάδα, πού ἐκφώνησε στὶς 18 Ὀκτωβρίου στὴ μητροπολιτικὴ τοῦ ἔδρα, τὴ Λάρνακα, τὸ ἀποκορύφωμα ἀποτελέσσει ὁ λόγος τοῦ στὴ Λεμεσό, στὶς 20 Ὀκτωβρίου. Ἡ ὁμιλία αὐτὴ χαρακτηρίζεται καὶ

τὴν πολιτικὴ φυσιογνωμία τοῦ Νικοδήμου καὶ ἦταν ἡ τελευταία του δημόσια πράξη πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητη κορύφωση τοῦ δράματος. Ὁ λόγος τοῦ ἐπισκόπου ἦταν συναρπαστικός καὶ ἐξεγερτικός, μπροστὰ ἀπὸ ἓνα πλῆθος πού τὸν ἀποθέωνε: «Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λαοῦ κηρύττω τὴν ἔνωσιν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἀνυπακοὴν καὶ τὴν ἀνυποταξίαν εἰς τοὺς ἀνόμους νόμους τοῦ ἀνηθίκου, φαύλου, καὶ ἐπονειδίστου καθεστώτος, ὅπερ καλεῖται “Ἀγγλικὸν καθεστῶς”».

Στὶς 21 Ὀκτωβρίου, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῶν διογκωμένων πληροφοριῶν πού ἔφθναν ἀπὸ τὴ Λεμεσό

στή Λευκωσία για τό μέγεθος του λαϊκού ένθουσιασμού, όλοι οι Έλληνες βουλευτές υπέβαλαν τίς παραιτήσεις τους, ακολουθώντας τον Νικόδημο. Στήν πρωτεύουσα μία μεγάλη συγκέντρωση λαού στό κέντρο τής πόλης, στην «Έμπορική Λέσχη», κοντά στό ναό τής Φανερωμένης, έπιδοκίμασε τήν απόφαση των βουλευτών και έπευφήμησε τον άρχιμανδρίτη Διονύσιο Κυκκώτη πού εύλόγησε τήν έλληνική σημαία. Χωρίς τίποτε νά προδικάζει τί θά έπακολουθούσε, τό πλήθος κατευθύνθηκε προς τό Κυβερνείο. Ό Στόργος άρνήθηκε νά δεχθεί τούς έπικεφαλής των διαδηλωτών, ενώ ή μικρή άστυνομική φρουρά αίφνιδιάστηκε και άποδείχθηκε άνεπαρκής. Γύρω στά μεσάνυχτα ή λαϊκή όργή έκτονώθηκε άπροσδόκητα μέ τον έμπρησμό του ξύλινου κτιρίου - συμβόλου τής Αποικιοκρατίας. Τό αυθόρμητο και άνοργάνωτο λαϊκό παραλήρημα κατέστειλαν εύκολα τά πυρά τής Άστυνομίας έναντίον του άοπλου πλήθους, και ένας από τούς πολλούς τραυματίες, ό δεκαεπτάχρονος Όνούφριος Κληρίδης, ήταν ό πρώτος νεκρός τής έξέγερσης.

Ή άποτέφρωση του Κυβερνείου άποτελεί ένα μοναδικό για τήν κυπριακή ιστορία ξεσπασμα του λαού, πού για λίγες ώρες άπελευθερώθηκε από τίς συσσωρευμένες άπογοητεύσεις και τον δεσποτισμό 53 χρόνων άποικιακής διακυβέρνησης. Ανάλογες εικόνες διαδραματίστηκαν τήν επάύριον και στή Λεμεσό, όπου διαδηλωτές κατέκαψαν τήν οικία του Βρετανού Διοικητή, χωρίς νά ένοχλήσουν τον ίδιο. Τά γεγονότα τής νύκτας τής 21ης Όκτωβρίου στή Λευκωσία

ήταν και ή κυριότερη πράξη αντίστασης κατά τά «Όκτωβριανά», όπως έπικράτησε νά ονομάζεται ή έξέγερση του κυπριακού λαού. Βέβαια, ό άναβρασμός μεταδόθηκε σε όλο τό νησί, μέ διαδηλώσεις, λεηλασίες ή καταστροφές δημόσιων κτιρίων, καταστημάτων και άποθηκών, «άπαλλοτριώσεις» των φορολογικών εισπράξεων, κλοπές όπλισμού από άστυνομικούς σταθμούς και καταστροφές στό όδικό δίκτυο, σε γέφυρες και στίς τηλεγραφικές γραμμές. Για τήν καταστολή των λαϊκών έκδηλώσεων οι άστυνομικές δυνάμεις άνοιξαν πυρ σε πολλές περιπτώσεις, και τά θύματα των «Όκτωβριανών», σύμφωνα μέ τούς, άμφισβητούμενους ως μέτριους, ύπολογισμούς των Αρχών, ήταν έξι νε-

κροί και τριάντα τραυματίες (όλοι Έλληνες), ενώ ή Άστυνομία είχε μόνον 38 έλαφρά πληγωμένους. (Όρισμένες έλληνικές πηγές άνεβάζουν τούς νεκρούς σε δεκαεπτά.) Ή τάξη έπιβλήθηκε μέ τήν άφιξη στρατιωτικών ενισχύσεων από τήν Αίγυπτο, τή σύλ-

ληψη και τή φυλάκιση δεκάδων έπιφανών Κυπρίων, παραδειγματικούς ξυλοδαρμούς άγροτών από στρατιώτες στίς κεντρικές πλατείες άρκετών χωριών και τήν έπιβολή μέ τον νόμο «περί έπιβαρύνσεως δι' έπανόρθωσιν» ειδικής φορολογίας στους Έλληνες κατοίκους για τίς οικονομικές ζημιές πού προκλήθηκαν και είχαν ύπολογιστεί σε περισσότερες από £34.000.

Ανάμεσα στους πρώτους συλληφθέντες ήταν και ό πρωτεργάτης του κινήματος, Μητροπολίτης Κιτίου (συνελήφθηκε στή Μητρόπολη Λεμεσού στίς 23 Όκτωβρίου), ενώ λίγες ήμέρες αργότερα συνελήφθηκε και ό Μητροπολίτης Κηρυνείας Μακάρι-

ος, ο οποίος κακοποιήθηκε και εξυβρίστηκε από τους Βρετανούς στρατιώτες κατά τη σύλληψή του. Οι δύο επίσκοποι περιλαμβάνονταν στα δέκα πρόσωπα που εξόρισαν οι αποικιακές Αρχές από την Κύπρο, ως «πρόσωπα ιδιαίτερος επικίνδυνα για την Αποικία» και ως ηγέτες του «στασιαστικού κινήματος». Οι άλλοι εξορισθέντες ήταν οι βουλευτές Θεοφάνης Θεοδότου και Γεώργιος Χατζηπαύλου, οι πολιτευτές – στελέχη της ΕΡΕΚ Θεόδωρος Κολοκασίδης, Σάββας Λοιζίδης και Θεοφάνης Τσαγγαρίδης, ο σημαιοφόρος της παρέλασης της Λευκωσίας, πρωθυερέας του ναού της Φανερωμένης Διονύσιος Κυγκώτης, και οι ηγέτες του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου, Χαράλαμπος Βατυλιώτης και Κωστής Σκελέας.

Ένας άλλος πρωταγωνιστής της εξέγερσης, ο Έλληνας Πρόξενος στη Λευκωσία, Αλέξης Κύρου, υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τό νησί, λίγες ώρες μετά την εξέγερση, ως ανεπιθύμητος για τις Αρχές. Άρκετοι άλλοι πολιτευτές τέθηκαν υπό περιορισμό σέ απομονωμένα χωριά ή φυλακίσθηκαν. Μετά την επικράτηση της ήρεμίας, η βρετανική διοίκηση κατήργησε τό Νομοθετικό Συμβούλιο και ανέστειλε τή διεξαγωγή των Δημοτικών εκλογών. Επibλήθηκε απαγόρευση των συγκεντρώσεων άνω των πέντε ατόμων, αυστηρή λογοκρισία στον Τύπο και στην αλληλογραφία και έκδοση καταλόγου «απαγορευμένων βιβλίων». Κάθε πολιτική δραστηριότητα έπαυσε, διαλύθηκαν τά κόμματα και τό Κομμουνιστικό Κόμμα κηρύχθηκε παράνομο, όπως και οι προσκείμενες του οργανώσεις. Κάθε υπαινιγμός στην ένωση με την Ελλάδα τιμωρούνταν αυστηρά, ενώ έγκαθιδρύθηκε σύστημα αστυνομοκρατίας.

Η μεταοκτωβριανή βρετανική πολιτική στόχευε στην εκμηδένιση του πολιτικού ρόλου της Έκκλησίας και στην καθυπόταξή της, με σειρά νόμων που άφορούσαν τήν εκλογή Αρχιεπισκόπου και άνέτρεπαν τήν ισχύουσα κανονική τάξη, καθιερώνοντας

τήν επέμβαση τής ξένης δύναμης στις εκκλησιαστικές ύποθέσεις. Λόγω τής άντιστασιακής δραστηριότητας και τής εθνοπρεπούς στάσης του Μητροπολίτη Πάφου Λεοντίου (Τοποτηρητή του άρχιεπισκοπικού θρόνου από τό 1933), και των εξόριστων Ίεραρχών, η βρετανική πολιτική λειτούργησε - άκουσίως - ευεργετικά υπέρ τής αναβάθμισης του έθναρχικού ρόλου τής Έκκλησίας. Στο διάστημα 1878-1931 ο Αρχιεπίσκοπος είχε ex officio τήν ήγεσία του κυπριακού λαού, ήταν όμως «πρώτος μεταξύ ίσων», άφου τον κύριο ρόλο στή χάραξη τής πολιτικής γραμμής είχαν οι βουλευτές. Αντίθετα, με τήν κατάργηση του Νομοθετικού Συμβουλίου και τήν έξορία, τή φίμωση ή τή συνεργασία πολλών πολιτευτών με τις Αρχές, η έπρροή του πολιτικού κόσμου περιορίστηκε σημαντικά. Μετά τήν πώση τής Παλμεροκρατίας, οι κυρίαρχοι πόλοι στο έσωτερικό θά ήταν αυτοί που είχαν μείνει άλώβητοι στα χρόνια τής άπολυταρχίας: Η Έθναρχία, κατά πρώτο λόγο, και η νέα άνερχόμενη πολιτική δύναμη, η Άριστερά.

Στή ρητορική του κυπριακού ένωτικού κινήματος μετά τή δημόσια άναζωπύρωσή του, ύστερα δηλαδή από τον Οκτώβριο του 1940, τά Οκτωβριανά του 1931 πήραν τεράστια συμβολική σημασία. Ο στόχος, η ένωση με τήν Ελλάδα παρέμενε ο ίδιος και, έπομένως, τά Οκτωβριανά ήταν ένας άξιοποιήσιμος σταθμός στην ιστορία του κυπριακού άλυτρωτισμού, που άναδεικνυε τις «σταθερές» τής άυταπάρησης και τής άυτοθυσίας, οι όποιες για πρώτη φορά, συνδέθηκαν με άντιαποικιακά - άντιβρετανικά αισθήματα. Στόν αντίποδα, μεγάλη άπώλεια για τήν Κύπρο υπήρξε ο πρόωρος θάνατος στην έξορία του Μητροπολίτη Κιτίου (1937), κοινωνικού όραματιστή, ριζοσπάστη πολιτευτή, σημαίνουσας εκκλησιαστικής και πνευματικής μορφής, που ξεπερνούσε κατά πολύ τους συνηθισμένους κυπριακούς μέσους όρους.

Ὁ Κύπριος δάσκαλος καί ἡ διαχρονική προσφορά του

τοῦ κ. Μάριου Στυλιανίδη

Πρώτου Λειτουργοῦ Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσης

Στή μνήμη τοῦ καθενός μας δέν μπορεῖ παρά νά ξεδιπλώνονται συχνά πυκνά οἱ φωτεινές ἐκείνες μορφές τῶν πρώτων μας δασκάλων ἀλλά καί τῶν κατοπινῶν. Οἱ δάσκαλοι καί οἱ δασκάλες μας στά πρώτα μας παιδικά χρόνια, ἀργότερα στό γυμνάσιο, στό λύκειο, στή ζωή. Οἱ δάσκαλοι πού πρόσφεραν ἀπλόχερα τό φῶς τους σέ μάς, πού ἀνοιξαν νέους ὀρίζοντες στή σκέψη μας, πού ἔδωσαν νέες κατευθύνσεις στή ζωή μας, πού θεμελίωσαν καί ἀναπτέρωσαν τό φρόνημά μας, πού ἔδωσαν φτερά στίς σκέψεις καί τά ὄράματά μας, πού μάς συμπαραστάθηκαν σέ κάθε εὐγενικό καί ὠραίο.

Κατά ἀνάλογο τρόπο, στή συλλογική ἐθνική μνήμη καταλαμβάνει περίοπτη θέση ὁ γνωστός ἀλλά καί ὁ ἄγνωστος δάσκαλος, ὁ ἀνώνυμος ἐκπαιδευτικός πού ὑπηρετήσε μέ ζέση καί ζήλο τόν τόπο, τήν πίστη, τήν παιδεία καί τό ἔθνος μας. Ὁ δάσκαλος ἐκεῖνος πού μέσα στό πέρασμα τοῦ χρόνου ἀδιάκοπα σμιλεύει ψυχές, σφυρηλατεῖ τό πνεῦμα καί τό ἦθος, διαπαιδαγωγεῖ, μορφώνει, ἐμπνέει, διδάσκει καί καθοδηγεῖ, μεταλαμπαδεύει στίς παιδικές ψυχές τά ιδανικά καί τίς ἀξίες τῆς φυλῆς. Εἶναι αὐτός πού σέ καιρούς δύσκολους καί χαλεπούς ἔσωσε καί διατήρησε ἀλώβητη τήν πίστη, σήκωσε καί κράτησε τό πνεῦμα ψηλά, σήκωσε καί κράτησε τό ἔθνος ὀλόκληρο ψηλά.

Ἀπλός ἐργάτης, σκαπανέας ἀλλά καί πρωτομάστορας τῆς μόρφωσης, γιά αἰῶνες τώρα, στήν κολυμβήθρα τοῦ πνεύματος πού λέγεται σχολεῖο, βαπτίζει καί ἀναβαπτίζει τό ιδεώδες τῆς παιδείας μαζί μέ τά εὐγενέστερα

ἀνθρώπινα ιδανικά. Αὐτός παραλαμβάνει τήν ἄπλαστη παιδική ψυχή, τόν ἀσχημάτιστο ἀκόμη παιδικό χαρακτήρα, τήν ἀπλοϊκή νόηση πού μόλις ἀρχίζει νά ἀνατέλλει, καί προσπαθεῖ μ' ὅλες του τίς δυνάμεις, τή γνώση, τήν πείρα καί τήν ἀγάπη του, νά λάμψει τό φῶς στά τόσο ἄδολα καί τόσο ἀπόλυτα εἰλικρινή μάτια πού τόν κοιτάζουν, νά κάμει τό φῶς τους πῶ ἀκτινοβόλο, ὥστε νά κλείσουν μέσα τους τό ὀλοφώτεινο παλάτι τῆς γνώσης, τοῦ ἠθους καί τῆς ἀρετῆς.

Ἰδιαίτερα στόν τόπο μας, σ' αὐτήν ἐδῶ τή νοτιοανατολική ἐσχατιά τοῦ ἑλληνισμοῦ, πού ἡ ἱστορική μοῖρα μάς ἤθελε πάντοτε λίγους καί ἀδύνατους, νά πασκίζουμε πεισματικά νά κρατηθοῦμε στή γῆ μας, ἡ συμβολή τῶν ἐκάστοτε πνευματικῶν ταγῶν καί ἰδιαίτερα τῶν δασκάλων τῆς κάθε ἐποχῆς ὑπῆρξε καθοριστική στό νά διατηρήσουμε μέσα στό πέρασμα τῶν αἰῶνων, ἀτόφια καί καθάρια τή φυλή μας, ἀλώβητη καί ἀνόθευτη τήν ὀρθόδοξη πίστη μας.

Δικαίως σήμερα τιμοῦμε καί εὐγνωμονοῦμε τόν πρωτοπόρο καί ἀγωνιστή δάσκαλο τῆς κάθε ἐποχῆς, τόν λαϊκό καί κληρικό ἐκεῖνο δάσκαλο τῆς τουρκοκρατίας, πού σέ ἐποχές πού τά ἴσκιαζε ὄλα ὁ τρόμος καί ἡ φοβέρα, ἀψηφώντας κάθε κίνδυνο γιά τή ζωή του, ἔστηνε καί λειτουργοῦσε κρυφά σχολεῖα, γιάτί ὁ λαός ἔπρεπε νά μορφωθεῖ, γιάτί ἡ μικρή πατρίδα ἔπρεπε κάποτε νά ἐλευθερωθεῖ. Ἔτσι, ὁ παπὰ-δάσκαλος, πού ἀνέλαβε τότε νά συντηρεῖ τήν ἀποσταμένη ἐλπίδα τοῦ ἔθνους μέ κίνδυνο τήν ἰδιά του τή ζωή, μάζευε τά σκλαβωμένα Ἑλληνόπουλα κάτω ἀπό τόν θόλο τῆς ἐκκλησιᾶς γιά νά

τούς μάθει τά πρώτα κολλυβογράμματα, χρησιμοποιώντας σαν βιβλία τήν Ὀκτώηχο καί τό Ψαλτήρι. Καί τό μάθημα αὐτό μετατρεπόταν συχνά σέ ἐθνική καί θρησκευτική μυσταγωγία πού τήν παρακολουθοῦσαν πολλές φορές καί μεγαλύτεροι.

Τιμοῦμε καί θαυμάζουμε τόν ἐπώνυμο καί τόν ἀνώνυμο ἐκεῖνο δάσκαλο τῆς ἐποχῆς τῆς ἀγγλοκρατίας, τόν δάσκαλο πού θαυραλέα ἀρνήθηκε νά ὑποστείλει τή γαλανόλευκη, τόν δάσκαλο πού ἀντιστάθηκε στήν προσπάθεια τῶν ἀποικιοκρατῶν νά ἀλλοτριώσουν τή φυλή μας, τόν δάσκαλο πού δέ δίστασε νά πάρει τό ὄπλο καί νά βγεῖ στό ἀντάρτικο, τόν δάσκαλο πού πρόσφερε ὅ,τι πολυτιμότερο εἶχε, τήν ψυχή καί τό αἷμα του, θυσία στό βωμό τῆς λευτεριᾶς τῆς μικρῆς πατρίδας.

Τιμοῦμε καί εὐγνωμονοῦμε τόν ἐκπαιδευτικό ἐκεῖνο πού ἔπεσε στά σύγχρονα πεδία τῆς τιμῆς καί τῆς λεβεντιᾶς, τόν δάσκαλο πού ἔμεινε πιστός στό χρέος πού κουβαλοῦσε μέσα του σάν ἱερή παρακαταθήκη ἀπό τούς Δασκάλους τοῦ Γένους, τό δάσκαλο πού μέ ἐνθουσιασμό πολύ ξανασυγκρότησε τόν Ἱερό Λόχο γιά νά ἀντιμετωπίσει τήν τουρκανταρσία τοῦ 63, ἀλλά καί τόν ἐκπαιδευτικό, πού πιστός σ' ὅσα ὁ ἴδιος δίδασκε, ἔτρεξε ἀπό τούς πρώτους στόν ματωμένο Πενταδάκτυλο τό 74, γιά νά ὑπερασπίσει τόν τόπο του, τήν τιμή καί τήν ἀξιοπρέπειά του, γιά νά σώσει ὅ,τι μπορούσε τότε νά σωθεῖ.

Τιμοῦμε καί μακαρίζουμε ἀκόμη τό δάσκαλο τῆς προσφυγιάς πού δέν βρίσκεται πιά μαζί μας, τόν ξεριζωμένο ἐκεῖνο δάσκαλο τῆς Μόρφου, τῆς Κερύνειας, τῆς Ἀμμοχώστου, πού ἀφοῦ ἔχασε τά πάντα, κατέφυγε στήν πόλη καί τήν ἐπαρχία μας, προσφέροντας στήν παιδεία τοῦ τόπου ὅ,τι δέν κατάφερε ποτέ ὁ βάρβαρος ἀσιάτης νά τοῦ πάρει, τή γνώση, τίς ἀξίες καί τά ἰδανικά του. Κι ἂν εἶναι κάτι μέ τό ὁποῖο ἔφυγε τελικά πικραμένος, εἶναι πού δέν τά κατάφερε νά ἐκπληρώσει τήν τελευταία του ἐπιθυμία: νά ταφεῖ στά ἀγαπημένα χώματα τῆς γενέθλιας γῆς, τῆς γῆς πού τόν γέννησε, τῆς γῆς πού ὑπηρέτησε, τῆς γῆς πού τόσο ἀγάπησε καί

τόσο τοῦ στέρησαν.

Τέτοιοι ὑπῆρξαν οἱ δάσκαλοι τοῦ τόπου μας. Ἄπλοῖ, φωτισμένοι, ἐνθουσιώδεις, ὁραματιστές, πρωτοπόροι, μέ μία μοναδική καί μεγαλειώδη προσφορά στό συνάνθρωπο, στά γράμματα, στόν τόπο, στό Χριστό καί στήν Ἑλλάδα. Ἄξιοι ὑπηρέτες τοῦ ἐλληνοχριστιανικοῦ ιδεώδους, ἐραστές τοῦ ὠραίου καί τοῦ ἀληθινοῦ, ζηλωτές τῆς ἐνάρετης ζωῆς, προσωποποίηση τοῦ ἥθους καί ἐκφραστές μίας ἀλώβητης καί στέρεης ἠθικῆς. Σ' ὅλους αὐτούς τούς γνήσιους καί ἀνιδιοτελεῖς σκαπανεῖς τῆς παιδείας καί τῶν γραμμάτων, σ' ὅλους αὐτούς τούς γνωστούς καί ἄγνωστους, τούς ἐπώνυμους καί ἀνώνυμους δασκάλους τῆς ζωῆς καί τοῦ σχολείου, σ' ὅλους αὐτούς πού φύγανε, στρέφουμε μέ δέος τό λογισμό καί τή σκέψη μας. Τούς ἔχουμε στήσει βαθιά μέσ στήν καρδιά μας ἕνα ξεχωριστό μνημεῖο, τό μνημεῖο τοῦ ἄγνωστου δασκάλου, καί ἐκεῖ νοερά καταθέτουμε τό στεφάνι τῆς τιμῆς καί τῆς εὐγνωμοσύνης μας γιά ὅσα πολλά προσέφεραν στήν παιδεία, στόν τόπο, στήν πίστη, στό ἔθνος μας. Ταπεινά τούς ἀνάβουμε τό κερί τῆς ἀγάπης μας, τό κερί τῆς τιμῆς καί τῆς ἐκτίμησής μας, τό κερί τοῦ θαυμασμοῦ μας γιά ὅ,τι ὠραῖο, μεγάλο καί ἀληθινό μᾶς ἔχουν κληροδοτήσει.

Αὐτοί πού σήμερα συνεχίζουμε, νιώθουμε βαριά στούς ὄμους μας αὐτή τήν κληρονομιά. Ὑπάρχουν βέβαια οἱ δυσκολίες, οἱ περιορισμοί ἀλλά καί οἱ ἰδιαιτερότητες τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Δέν ὑπάρχει ὅμως ἄλλη ἐπιλογή ἀπό τό νά συνεχίσουμε, νά διευρύνουμε καί νά ἐμβαθύνουμε αὐτή τήν κληρονομιά τῆς διαχρονικῆς προσφοράς τοῦ δασκάλου. Ἡ καταξίωση τοῦ ρόλου καί τῆς προσφοράς τοῦ σύγχρονου δασκάλου εἶναι τό μεγάλο στοίχημα πού θά πρέπει νά κερδηθεῖ.

Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων Ἡ δύναμη τῆς ταπεινώσεώς του

Ὅταν δυό ἀναγνώστες διέπραξαν πταίσμα, δηλ. ἦρθαν στά χέρια μεταξύ τους, τούς ἀφώρισε γιά λίγες μέρες, σύμφωνα μέ τούς κανόνες. Ἀπ' αὐτούς ὁ ἕνας δέχθηκε μ' εὐχαριστίες τό ἐπιτίμον καί ἐσυνειδητοποίησε τό πταίσμα του. Ὁ ἄλλος, ἕνας κακότροπος, δέχθηκε μέ χαρά τό ἐπιτίμον, γιατί ἐπιζητοῦσε ἀφορμή ὁ ἄθλιος νά μήν πατᾶ τό πόδι του στήν ἐκκλησία, παρὰ νά ἔχη διαρκῶς ἐλευθερία στίς ἀνόσιες πράξεις του. Ὁρμιζόταν κατά τοῦ Πατριάρχου κι' ὅσο ἐξαριτόταν ἀπό τή δική του θέληση, ἀπειλοῦσε ὅτι θά τόν ἔβλαπτε. Μερικοί λέν καί πώς ἦταν αὐτός πού εἶπε συκοφαντικά στόν πατρίκι Νικήτα γιά τά χρήματα τῆς Ἐκκλησίας καί πού τά ἀρπάξε μέ τό ἴδιό του τό χέρι. Ἀναφέρθηκε λοιπόν στόν μακάριον ἡ ἀδιόρθωτη πρόθεση, πού κρατοῦσε μέσα του κακία γιά νά τοῦ κάμη κακό. Μά ὁ πραγματικός Ποιμένας, φέρνοντας στή μνήμη του αὐτόν πού εἶχε πεῖ [2 Κορ. 11. 29] “ποιός εἶναι ἄρρωστος καί δέν ἀρρωσταίνω κι' ἐγώ;” καί πάλι, «Ἐσεῖς οἱ δυνατοί, βαστάζετε τίς ἀδυναμί-ες τῶν ἀδυνάτων» [Ρωμ. 15. 1], θέλησε νά στείλῃ καί νά φέρῃ τοῦτον καί νά τόν νοθεύῃ καθώς πρέπει καί νά τόν ἀπαλλάξῃ ἀπό τό ἐπιτίμον. Γιατί ἔβλεπε τόν λύκο πού ἐπιχειροῦσε ν' ἀρπάξῃ τό πρόβατο. Μά ἐπειδή ὁ Θεός εὐδόκησε καί οἰκονόμησε ἔτσι τά πράγματα ὥστε νά φανερώσῃ σ' ὅλους τήν ἀνεξίκακη ψυχή τοῦ Πατριάρχου, ξέχασε ὁ μακάριος νά στείλῃ καί νά τόν φέρῃ καί νά τόν ἀπαλλάξῃ ἀπό τό ἐπιτίμον.

Ὅταν ὁμως ἔφτασε ἡ ἁγία Κυριακή καί στάθηκε μπροστά στό ἅγιο καί φοβερό θυσιαστήριο [= τήν Ἅγια Τράπεζα] - γιατί αὐτός ἐπρόκειτο νά προσφέρῃ τήν ἀναίμακτη θυσία [= τήν ἁγίαν κοινωνίαν], ὅταν πιά ὁ διάκος πῆγαινε νά συμπληρώσῃ τήν καθολικήν εὐχή κι' ἔμελλε νά ὑψωθῇ τό ἅγιο παραπέτασμα, ἦρθε στό νοῦ τοῦ μμητῆ ἀληθινά τοῦ Χριστοῦ καί ὑπάκουου μαθητῆ του αὐτός πού τοῦ κρατοῦσε κακία κι' ἀμέσως φέρνοντας στή μνήμη του ἐκεῖνο τό θεϊκό προσταγμα, πού ἔλεγε, “Ἄν προσφέρῃς τό δῶρο

σου πάνω στό θυσιαστήριο κι' ἐκεῖ θυμηθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός ἔχει κάτι ἐναντίον σου, ἄφῃς τό δῶρο σου μπροστά στό θυσιαστήριο καί πῆγαινε, συμφιλίωσου πρῶτα μέ τόν ἀδελφό σου καί τότε ἔλα καί πρόσφερε τό δῶρο σου” [Ματθ. 5. 23-24], δηλώνει στόν διάκο, πού λίγο πιά ἔμεινε νά τελειώσῃ τήν διακο-νικήν εὐχήν, νά τήν ξαναπάρῃ ἀπ' τήν ἀρχή, κι' ἂν τήν τελειώσῃ, πάλι νά τήν ξαναπάρῃ, ὥσπου νά ἐπιστρέψῃ ἡ πανάρετή του Ἀγιωσύνη. Γιατί προσποιήθηκε πώς εἶχε κοιλιακό κολικό. Καί ἀφοῦ βγήκε στό ἅγιο σκευοφυλάκιο, ἔστειλε ἀμέσως ὡς εἴκοσι κλητήρες γιά ν' ἀναζητήσουν καί νά βροῦν τόν κακότροπο, πού ἀναφέραμε, γιατί σκοπός τοῦ Ποιμένα ἦταν αὐτός, δηλ. τό νά ἀρπάξῃ ἀπό τό στόμα τοῦ λιονταριοῦ τό πρόβατο. Κι' ὁ Θεός πού κάμνει τό θέλημα αὐτῶν πού τόν φοβούνται, ἔκαμε ὥστε ὁ ἀναγνώστης νά βρεθῇ ἀμέσως στά χέρια τους. Κι' ὅταν ἦρθε αὐτός, μάρτυράς μου ὁ Κύριος, πρῶτος ὁ Πατριάρχης ἔβαλε μετάνοια κι' εἶπε: “Συγχώρεσέ με, ἀδελφέ”. Τότε καί ὁ ἀναγνώστης ἀπό ντροπή πρὸς τήν ἀρχιερωσύνη τοῦ τιμίου, καί ἀπό τήν παρουσία τῶν παρόντων, ἀλλά περισσότερο ἀπό φόβο γιά τήν θεία κρίση καί τρομαγμένος μήπως κατεβῆ φωτιά ἀπό τόν οὐρανό τήν ὥρα κείνη καί τόν κατακαύσῃ, πού θωροῦσε τήν τίμα ἐκείνη κεφαλή μέ τ' ἄσπρα μαλλιά χάμω πεσμένη, ἔβαλε κι' αὐτός μετάνοια ζητώντας συγχώρεση καί συμπόνια. Κι' ὅταν ὁ Πατριάρχης εἶπε: “Ὁ Θεός θά συγχωρέσῃ ὅλους μας”, σηκώθηκαν καί μπηκαν κι' οἱ δυό στήν ἐκκλησία. Καί τότε μέ πολλή χαρά κι' εὐφροσύνη στάθηκε κοντά στό ἅγιο θυσιαστήριο μέ καθαρή συνείδηση μπορώντας νά πῆ στόν Θεό, “Συγχώρεσέ μας τά πταίσματά μας, ὅπως κι' ἐμεῖς συγχωροῦμε αὐτούς πού μᾶς ἔφταιξαν”. Τόσο συγκινήθηκε καί σωφρονίστηκε ἀπό τότε ὁ ἀναγνώστης ὥστε νά ἀναδειχθῇ ἄξιος καί νά καταξιωθῇ χειροτο-νίας σέ ἱερέα.

(ἀπό τό βιβλίο: Λεοντίου Ἐπισκόπου Νεαπόλεως Κύπρου «βίος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος)

Ἅγιος Μάρτυς Μηνᾶς

Ὁ ἅγιος μάρτυς Μηνᾶς ἀγωνίσθηκε γιὰ τόν Χριστό κατά τόν διωγμό τοῦ Διοκλητιανοῦ (κατά τό 304). Ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπό τήν Αἴγυπτο καί ὑπηρετοῦσε στά αὐτοκρατορικά στρατεύματα πού στρατοπέδευαν στό Κοτύαιο, στή Φρυγία Σαλουταρία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὑπό τή διοίκηση κάποιου Ἀργυρίσκου. Πενήντα ἐτῶν παλαίμαχος, ὁ Μηνᾶς διακρινόταν ὄχι μόνο γιά τή δύναμη καί τήν ἀνδρεία του, ἀλλά καί γιά τή σύνεση καί τήν ἐγκράτεια του, πού εἶχαν τήν πηγή τους στήν πίστη του στόν Χριστό. Τήν ἐποχή ἐκείνη ὁ στρατηγός Φιρμιλιανός συγκέντρωσε διάφορες λεγεῶνες, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἐκείνη τοῦ Μηνᾶ, γιά νά τίς μεταθέσει στή χώρα τῶν Βερβέρων (βόρεια Ἀφρική). Μεταξύ ἄλλων ἀποστολῶν, ἀνέθεσαν στούς στρατιῶτες νά συλλαμβάνουν χριστιανούς πού ἀρνοῦνταν νά ὑπακούσουν στά βασιλικά διατάγματα. Ὁ Μηνᾶς σκανδαλίσθηκε τόσο ἀπό αὐτά τά καταπιεστικά μέτρα, πού ἐξανέστη, πέταξε τή ζώνη του στή γῆ σέ ἔνδειξη λιποταξίας καί διέφυγε στά βουνά κοντά στό Κοτύαιο,

γιά νά ζήσει ὡς ἀσκητής μέ τά ἄγρια θηρία πού τά ἤθη τους ἦταν ἠπιότερα ἀπό ἐκεῖνα τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἐμεινε ἐκεῖ μόνος γιά κάποιο διάστημα ἐνδιατριβώντας στήν ἡσυχία, μέ νηστεία, ἀγρυπνία καί προσευχή.

Ὅταν στερεώθηκε ἀρκετά στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε τήν ἀποκάλυψη ὅτι εἶχε φθάσει ὁ καιρός νά προσφερθεῖ ὡς μάρτυς τοῦ Χριστοῦ. Κατέβηκε στήν πόλη, λοιπόν, μιά ἡμέρα πού οἱ εἰδωλολάτρες τελοῦσαν μιά ἀπό τίς ἀσεβεῖς, πομπώδεις τελετές τους καί φώναξε μπροστά σέ ὅλους: «Νά ξέρετε ὅτι ἕνας καί μόνος εἶναι ὁ ἀληθινός Θεός, ὁ Χριστός, καί αὐτοί πού ἐσεῖς λατρεύετε δέν εἶναι παρά κομμάτια ξύλο βου-

βά καί ἀναίσθητα!». Ἀποσβολωμένοι ἀπό τήν τόλμη του, οἱ εἰδωλολάτρες ὄρμησαν ἀμέσως κατ' ἐπάνω του, τόν κτύπησαν καί τόν ὀδήγησαν στόν διοικητή τῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος ἄδραξε τήν εὐκαιρία νά προσφέρει τά βασανιστήρια τοῦ ἁγίου ἀθλητοῦ ὡς διασκέδαση στό πλῆθος. Ὁ ἅγιος ἀποκάλυψε ἀφόβως τό στρατιωτικό του παρελθόν καί ἀρνήθηκε ὅλες τίς προτάσεις πού τοῦ ἔγιναν νά πάρει ξανά τή θέση στόν στρατό. Τόν

μαστίγωσαν αλύπητα και του έτριψαν έπειτα τις πληγές με άλογότριχα. Έν συνεχεία, άφου τον ξάπλωσαν επάνω σε ξύλα, οι δήμοι τον έγδαραν και του εκαιγαν όλο τό κορμί με άναμμένους δαυλούς. Βλέποντας τις κομματιασμένες σάρκες του να πέφτουν από πάνω του, ο άγιος ευχαριστούσε τον Θεό που διά της συμμετοχής του στο πάθος του Χριστού άπαλλασσόταν με τον τρόπο αυτό από τούς δερματίνους χιτώνες με τούς όποιους ο Άδάμ έγινε ή αιτία να ένδυθει ή φύση μας (Γέν. 3, 21). Υπέστη και άλλα άκόμη βασανιστήρια και κατόπιν, με διαταγή του κουρασμένου πιά διοικητή, άποκεφαλίσθηκε. Πρίν τή θανάτωσή του, ο Μηνάς ζήτησε από τούς λιγοστούς κρυπτοχριστιανούς που μπόρεσαν να πλησιάσουν, να μεταφέρουν τά ύπολείμματα του σώματός του στήν πατρίδα του τήν Αίγυπτο. Ο τύραννος διέταξε να κάψουν τον νεκρό, παραταύτα οι πιστοί μπόρεσαν να σώσουν ένα μέρος από τά τίμια λείψανά του και να τά μεταφέρουν στήν Αίγυπτο, όπου τά ένταφίασαν με τιμή σε έναν τόπο κοντά στή λίμνη Μαρεώτιδα (43 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά τής Αλεξάνδρειας). Ο ναός που άνηγέρθη άργότερα, προς τιμήν του μεγαλομάρτυρος πάνω από τον τάφο του, έξελίχθηκε σε κέντρο ενός εκτεταμένου κτηριακού συγκροτήματος που προσείλκυε προσκυνητές από όλο τον κόσμο.

Μετά τήν εκδημία από τή ζωή αυτή ο άγιος Μηνάς δέν έπαυσε να είναι παρών μεταξύ των πιστών: να τούς βοηθά και να τούς συντρέχει στους κινδύνους. Οι εμφάνισεις του και τά θαύματά του είναι άμέτρητα. Άνάμεσα στα πιο πρόσφατα άς αναφέρουμε δύο. Κατά τις ταραχές που ακολούθησαν τήν έλληνική επανάσταση και τις αίματηρές διώξεις που έξαπέλυσαν οι Τούρκοι κατά των άγωνιστών (1826), όρισμένοι Τούρκοι στο Ήράκλειο τής Κρήτης άποφάσισαν να σφάξουν τούς χριστιανούς που είχαν συναχθεί στή Μητρόπολη, που είναι άφιερωμένη στον άγιο Μηνά, για να έορτάσουν τό Πάσχα. Έβαλαν φωτιά σε διάφορες συνοικίες τής πόλεως για να στρέψουν εκεί τήν προσοχή τής χωροφυλακής και περικύκλωσαν

τόν ναό, έτοιμοι να εισβάλουν με τή βία για να βάλουν σε έφαρμογή τό εγκληματικό τους σχέδιο. Έξαίφνης όμως, εμφανίσθηκε ο άγιος Μηνάς με τή μορφή τρομερού καβαλάρη, έχοντας στο χέρι γυμνό τό σπαθί. Σκόρπισε τον πανικό μεταξύ των Τούρκων και έσωσε από τον κίνδυνο τούς χριστιανούς. Σε ένδειξη ευχαριστίας, οι πιστοί στο Ήράκλειο έορτάζουν κάθε χρόνο, τήν Τρίτη του Πάσχα, τή μνήμη του θαύματος αυτού.

Πιο πρόσφατα άκόμη, κατά τις, άποφασιστικής σημασίας για τήν έκβαση του πολέμου, μάχες που έγιναν στή βόρειο Αφρική (1942), τά ναζιστικά στρατεύματα υπό τή διοίκηση του στρατηγού Ρόμελ, καθ' όδόν προς τήν Αλεξάνδρεια, έτυχε να κάνουν στάση σε ένα μέρος όνομαζόμενο Έλ-Αλαμείν (άραβική παραφθορά του όνόματος του άγιου Μηνά), όπου βρισκονταν τά ερείπια μιας παλαιάς εκκλησίας άφιερωμένης στον άγιο Μηνά (και σύμφωνα με όρισμένους ο τάφος του). Άπέναντι στις χιλιάδες των πανόπλων Γερμανών ήταν παρατεταγμένες μικρές συμμαχικές δυνάμεις, μεταξύ των όποιων και κάποιοι Έλληνες. Η έκβαση τής συγκρούσεως που έτοιμαζόταν έδειχνε προδιαγεγραμμένη. Τή νύκτα όμως, εμφανίσθηκε ο άγιος Μηνάς έν μέσω του γερμανικού στρατοπέδου επικεφαλής ενός καραβανιού, με τον ίδιο άκριβώς τρόπο που είναι ιστορημένος σε μία από τις τοιχογραφίες τής εκκλησίας που περιγράφει τά θαύματά του. Η εμφάνιση αυτή προκάλεσε τρόμο και πανικό στους Γερμανούς και ύπονομεύοντας τό ήθικό τους συνέβαλε στή λαμπρή νίκη των συμμάχων. Σε ένδειξη ευγνωμοσύνης, ο ναός του άγιου άναστηλώθηκε και άνηγέρθη εκεί ένα μικρό μοναστήρι.

(άπό τό βιβλίο: *Νέος Συναξαριστής τής Ορθοδόξου εκκλησίας, έκδοση Ίνδικτος*)

«Ἐπερώτησον τόν πατέρα σου...»

Ἐρώτηση: Ὄταν γεννήθηκε ὁ Χριστός ἦταν ταυτόχρονα καί στόν οὐρανό καί στή γή;

Ἀπάντηση: Βεβαίως, “Ὁλος ἦν ἐν τοῖς κάτω, καί τῶν ἄνω οὐδόλως ἀπῆν, ὁ Ἀπερίγραπτος Λόγος”, ὅπως διαβάζουμε καί στούς Χαιρετισμούς τῆς Θεοτόκου. Τήν ἴδια στιγμή ὁ Κύριος ἦταν στόν οὐρανό στή δεξιά τοῦ Πατρὸς καί κάτω στή γή ὡς ἔνσαρκος ἄνθρωπος.

Ἐρώτηση: Πότε ἐπισκέφθηκαν οἱ τρεῖς Μάγοι τόν Χριστό ὅταν γεννήθηκε; Μία πληροφορία λέει ὅτι πέρασαν δύο χρόνια καί μετὰ τόν ἐπισκέφθηκαν.

Ἀπάντηση: Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ Μάγοι δέν ἐπισκέφθηκαν τόν Χριστό στό σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ, μᾶς καί ὁ Χριστός ἔμεινε γιά πάρα πολύ λίγο στό σπήλαιο, ἐνῶ οἱ Μάγοι ἦρθαν ἀπό τήν Περσία, ὅταν εἶδαν τόν ἀστέρα. Ἄρα, δέν ἦρθαν ἀμέσως καί οὔτε βρέθηκαν ἐκεῖ τή νύχτα τῆς γεννήσεως. Συνάντησαν τόν Χριστό ἀργότερα, καί κατά τήν παράδοση, σ’ ἓνα σπίτι στή Βηθλεέμ. Γι’ αὐτό ἄλλωστε κι ὁ Ἡρώδης ὅταν ἐξακρίβωσε τόν χρόνο τῆς γέννησης τοῦ Χριστοῦ, θανάτωσε “τούς παῖδας τούς ἐν Βηθλεέμ καί ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς ἀπό διετούς καί κατωτέρω”, λέει ἡ Γραφή, δηλαδή διέταξε νά θανατωθοῦν ὅλα τά παιδιά πού βρισκόνταν στή Βηθλεέμ καί στά ὄρια της καί τά ὅποια ἦταν ἀπό δύο χρονῶν καί κάτω. Ἀπ’ αὐτή τή μαρτυρία τῆς Γραφῆς φαίνεται ὅτι σ’ αὐτό τό διάστημα τῶν δύο χρόνων οἱ Μάγοι ὁδοιποροῦσαν μέχρι νά ἔρθουν ἀπό τή χώρα τους στήν Παλαιστίνη, ὅπου προσκύνησαν τόν Χριστό καί πρόσφεραν τά πολύτιμα δῶρα τους.

Ἐρώτηση: Κατά τή διάρκεια τῶν ἐορτῶν τῶν Χριστουγέννων καί κυρίως τήν παραμονή τῶν Χριστουγέννων, τά τελευταῖα χρόνια, διοργανώνονται διάφορα γλέντια καί ρεβεγιόν. Ποιά εἶναι ἡ δική σας ἄποψη γιά τό θέμα αὐτό;

Ἀπάντηση: Εἶναι πολύ θλιβερό τό γεγονός ὅτι τήν παραμονή τῶν Χριστουγέννων γεμίζουν τά νυχτερινά κέντρα μέ ἄνθρώπους πού ἐπιδίδονται στή μέθη καί στήν κραιπάλη καί δέν πηγαίνουν στούς ἱερούς ναούς νά γιορτάσουν τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ μας, καί εἴμαστε ὅλοι ὑπεύθυνοι γι’ αὐτό. Πρέπει νά διδάξουμε στά παιδιά μας νά ἔχουν ὄρια στή ζωή τους. Νά ξέρουν πότε καί μέ ποιό τρόπο μποροῦν νά διασκεδάσουν. Σίγουρα δέν μπορεῖ κανεῖς νά ἐπιβάλλει μέ τή βία κάποια πράγματα. Ἡ Ἐκκλησία διαλαλεῖ παντοῦ τήν παρουσία της καί τήν ἐορτή τῶν Χριστουγέννων καί καλεῖ τόν κάθε ἄνθρωπο νά ἔρθει κοντά της. Σίγουρα εἶναι λυπηρό νά ἀπομακρύνονται οἱ ἄνθρωποι ἀπό τήν Ἐκκλησία, ὅμως τήν ἴδια στιγμή μιά μεγάλη μερίδα ἀνθρώπων συνωστίζεται πολυ πρῶι στούς ναούς μας τήν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων γιά νά συνεορτάσουμε τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ μας. Μακάρι κάποια στιγμή νά καταλάβουν οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἡ πραγματική χαρά βρῖσκεται μέσα στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μας, πού εἶναι γεμάτη φῶς καί ὄχι γεμάτη σκότος, ὅπως τά καταγῶγια πού συχνάξει σήμερα ὁ κόσμος. Θά πρέπει ὁ καθένας ἀπό τή θέση στήν ὅποια βρῖσκεται νά διαφωτίζει τούς ἀνθρώπους, καί νά διδάσκει τήν ἀλήθεια τῆς πραγματικότητας τῆς Θεῆας Λειτουργίας τῶν Χριστουγέννων.

(ἀπό τήν ἐκπομπή «ἐπερώτησον τόν πατέρα σου...»
τοῦ Μητροπολίτου μας κ. Ἀθανασίου
στόν Ραδιοφωνικό Σταθμό τῆς Μητροπόλεώς μας)

Οἱ πλάνες τοῦ Παπισμοῦ

τοῦ Οἴκ. Ἀνδρέα Γκατζέλη

(συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο τεῦχος)

Οἱ ἀξιομισθίες τῶν Ἁγίων

Μία ἀκόμη πλανεμένη διδασκαλία τοῦ Παπισμοῦ εἶναι ἡ πεποίθηση ὅτι γιά νά σωθεῖ ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται συγκεκριμένη «ποσότητα» καλῶν πράξεων. Οἱ Ἅγιοι καί ἰδιαίτερα ἡ Παναγία ξεπερνοῦν κατά πολύ τό ἀπαιτούμενο ὄριο καί κατά συνέπεια ἔχουν «περίσσια» καλῶν ἔργων. Ὅλη αὐτή τήν παρακαταθήκη τή διαχειρίζεται ὁ Πάπας καί τή χαρίζει ἢ ἀκόμη τήν πουλάει ἔναντι γενναίας ἀμοιβῆς μέ τή μορφή συχωροχαρτιοῦ.

Τό καθαρτήριο πῦρ

Οἱ ἁμαρτίες, σύμφωνα μέ τήν πλανεμένη διδασκαλία τοῦ Παπισμοῦ, διακρίνονται σέ θανάσιμες, βαριές ἀλλά καί ἐλαφριές. Γιά νά σωθεῖ ἕνας ἄνθρωπος, λένε, θά πρέπει ἀντί γιά ἁμαρτίες νά κάνει καλές πράξεις. Ὅταν κάνει βαριές ἁμαρτίες πηγαίνει μετά θάνατον στήν κόλαση. Ὅταν ὅμως κάνει ἐλαφριές ἁμαρτίες δέν πηγαίνει στήν κόλαση. Οὔτε ὅμως καί μπορεῖ ὡς ἁμαρτωλός νά πάει στόν Παράδεισο. Γιά τόν λόγο αὐτό ὑπάρχει ἕνας τόπος, ἀνάμεσα στήν Κόλαση καί τόν Παράδεισο, πού ὀνομάζεται Καθαρτήριο, καί δέχεται γιά ἀνάλογο χρονικό διάστημα τούς λίγο ἁμαρτωλούς ὥσπου νά ξεχρεώσουν τίς ἁμαρτίες τους. Ὅσον ἀφορᾷ στό «καθαρτήριο πῦρ», ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος, στό βιβλίο του «Μελέτη περί τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς» γράφει σχετικά: «Κατά τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, μετά θάνατον οὐδεμία ὑπάρχει μεσάζουσα τάξις μεταξύ τῶν μεταβαινόντων εἰς Οὐρανούς καί τῶν καταβαινόντων εἰς ἅδην. Δέν

ὑπάρχει τόπος εἰδικός, μεσάζων, ἔνθα εὐρίσκονται αἱ ψυχαί τῶν μετανοησάντων καί μή ἐνεγκόντων καρπούς μετανοίας...»

Μαριολογία ἢ Μαριολατρία

Ἀνάμεσα στίς πολλές πλάνες τοῦ Παπισμοῦ, μία ἀκόμη εἶναι καί τό δόγμα του γιά τή θέση, τή φύση καί τόν ρόλο τῆς Παναγίας μας. Τό 1854 ὁ πάπας Πίος ὁ Θ' δημιούργησε τό δόγμα τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου. Συγκεκριμένα λένε ὅτι «Ἡ Παρθένος Μαρία ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς συλλήψεως τῆς διετηρήθη καθαρά ἐκ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος». Φτάνουν μάλιστα στό σημείο νά ἀποδίδουν ὑπερβολικές τιμές στή Θεοτόκο ἀγγίζοντας στά ὄρια τῆς λατρείας. «Συλλυτρώτρια», «Μεσίτρια πασῶν τῶν χαρίτων» κ.ἄ εἶναι κάποιοι ἀπό τούς τιμητικούς τίτλους πού ἀποδίδουν στήν Παναγία, μέ ἐσφαλμένο καί προβληματικό περιεχόμενο.

Κατά τόν ἅγιο Νικόδημο τόν Ἁγιορείτη, ἡ Θεοτόκος ἦταν «ὑποκείμενη εἰς τό προπατορικό ἁμάρτημα μέχρι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Τότε γάρ ἐκαθαρίσθη διά τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Ἀλλά καί ἡ ἁγία Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδος (787) μέ μεγάλη σαφήνεια ὀρίζει: «τιμᾶν καί μεγαλύνειν ἐμάθομεν πρότον μὲν καί κυρίως καί ἀληθῶς τήν τοῦ Θεοῦ Γεννήτριαν καί τᾶς ἁγίας καί ἀγγελικᾶς Δυνάμεις καί τούς ἐνδόξους Μάρτυρας, ἀλλά καί τούς ἁγίους ἄνδρας, καί τούτων αἰτεῖν τᾶς πρεσβείας». Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία κηρύττει ὅτι ἡ λατρεία ἀνήκει μόνο στόν Τριαδικό Θεό, ἐνῶ στους ἁγίους καί στήν Παναγία ἀρμόζει ἡ τιμητική προσκύνηση.

Τό σημείου τοῦ Σταυροῦ.

Ἱερά Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας

είναι νά κάνουμε τό σημείο του Σταυρού μέ τά τρία δάκτυλα, πού συμβολίζουν τά τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος. Οι παπικοί, αντίθετως, τόν κάνουν μέ τά τέσσερα δάκτυλα, γιατί κοντά στά τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, πρόσθεσαν και τό πρόσωπο της Παναγίας, απόρροια της Μαριολατρίας. Έπίσης, τό σημείο του Σταυρού οι καθολικοί τό κάνουν όχι από τά δεξιά πρὸς τά αριστερά, ἀλλά από τά αριστερά πρὸς τά δεξιά.

Ἡ ὑποχρεωτική ἀγαμία του κλήρου.

Ἀνάμεσα στίς πλάνες του Παπισμοῦ συγκαταλέγεται καί ἡ καθιέρωση της γενικής ἀγαμίας τῶν κληρικών. Ὅμως ἡ ἀγαμία εἶναι ειδική χάρη του Θεοῦ σέ ὀρισμένα ἄτομα. Στά πρακτικά της Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐτέθη τό θέμα γιά τήν ὑποχρεωτική ἀγαμία. Τήν πρόβλεψε ἀπάντηση δίνει ὁ ἀσκητικὸς, ὁμολογητής, θαυματουργός, ἅγιος καί ἐπίσκοπος μέγας Παφνούτιος λέγοντας: «Μή βαρύνετε τόν ζυγόν τῶν ἱερωμένων» καί « Παφνούτιος, ὁ μέγας ἐν ἀσκηταῖς, παρθενίαν ἐκάλεε τήν της γαμετῆς συνάφειαν».

Τά ἱερά Μυστήρια

Μία γενική διαφορά, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτέλεσμα της πλάνης γιά τό πρωτεῖο του Πάπα, εἶναι ἡ στάση τῶν ἱερέων στούς λόγους τῶν μυστηρίων, οἱ ὁποῖοι φαίνεται νά τά τελοῦν στό ...ὄνομά τους: «Ἐγὼ σέ βαπτίζω, ἐγὼ σέ συγχωρῶ κ.λ.π.», σέ ἀντίθεση μέ τά ὀρθόδοξα μυστήρια στά ὁποῖα ὁ ἱερέας εἶναι ἀπλὸς διάκονος καί ὑπηρέτης: «Βαπτίζεται ὁ δοῦλος του Θεοῦ εἰς τό ὄνομα του Πατρὸς καί του Υἱοῦ καί του Ἁγίου Πνεύματος, ἡ χάρις του Παναγίου Πνεύματος διὰ της ἐμῆς ἐλαχιστότητος ἔχει σέ λευμένον καί συγκεχωρημένον κ.λ.π.»

Ἀλλά ἀκόμη καί στήν τελετουργική σειρά καί στόν χρόνο τῶν μυστηρίων καί στήν τάξη ἔχουμε πολλές καί μεγάλες διαφορές. Ἔτσι βλέπουμε ὅτι τό βάπτισμα δέν τό τελοῦν μέ βύθιση του πιστοῦ στό νερό ἀλλά μέ ἀπλό ραντισμό. Τό δέ μυστήριο του ἁγίου χρίσματος πού τό τελοῦμε μαζί μέ τό βάπτι-

σμα οἱ Παπικοί τό ἀναβάλλουν μέχρι τό 7ο ἢ κατ' ἄλλους τό 14ο ἔτος της ἡλικίας τους, ὁπότε καί δέν κοινοῦν.

Στό μυστήριο της Θείας Λειτουργίας οἱ παπικοί ἔχουν εἰσάγει πολλές καινοτομίες. Πρῶτον χρησιμοποιοῦν βιομηχανοποιημένο ἄζυμο ἄρτο πού λέγεται «ὄστια» καί ὄχι ἔνζυμο. Ἐπειτα ἀπέκοψαν τόν λαό ἀπό τή μετοχή στό αἷμα του Κυρίου, ἀφοῦ κοινοῦν μόνο οἱ ἱερωμένοι ἀπ' αὐτό. Ἀκόμη δέν μεταδίδουν στά νήπια καί στά παιδιά μέχρι τό 10ο ἢ 12ο ἔτος τή Θεία Κοινωνία, ἐπειδή πιστεύουν ὅτι δέν εἶναι ἱκανά νά διακρίνουν τό Σῶμα καί τό Αἷμα του Κυρίου. Τέλος ἕνας ἱερέας μπορεῖ λένε νά τελέσει πολλές φορές τό 24ωρο τή Θεία Λειτουργία.

Αὐτές εἶναι κάποιες ἀπό τίς πλάνες του Παπισμοῦ. Ὅλες ὅσες ἀναφέρθηκαν ἀλλά καί ἄλλες πού δέν ἀναφέραμε ἀποδεικνύουν τή χαοτική διαφορά της ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας μέ τούς ρωμαιοκαθολικούς. Δέν μποροῦμε λοιπόν ὡς ὀρθόδοξοι χριστιανοί νά συμμετέχουμε στίς δικές τους λατρευτικές συνάξεις, διότι προσεύχονται σέ ἕναν ἄλλον θεό καί ὄχι στόν Θεό τῶν Πατέρων μας. Οὔτε ὅμως καί οἱ παπικοί μποροῦν νά συμμετέχουν στά δικά μας ἱερά μυστήρια, οὔτε νά γίνουν ἀνάδοχοι σέ βάπτισμα, οὔτε νά κοινοῦν Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Αὐτή ἡ διάκριση δέν γίνεται ἀπό φανατισμό καί μισαλλοδοξία, ἀλλά ἀπορρέει ἀπό τήν πραγματικότητα της διαφοράς. Οἱ παπικοί δέν ἀνήκουν στό Σῶμα του Χριστοῦ, στήν Ἐκκλησία. Ἀποκόπηκαν καί ἔκαναν δικιά τους ὁμάδα, πού δέν ἔχει τή χάρη του Ἁγίου Πνεύματος, τήν εὐλογία του Θεοῦ, τή γνώση του Προσώπου του Χριστοῦ. Εὐχή ὅλων μας εἶναι νά τούς φωτίσει ὁ Θεός νά ἐπιστρέψουν διὰ της μετανοίας στήν Ὀρθόδοξία, πού εἶναι ἡ Μία Ἁγία Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία.

Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ

Μελέτιος Μεταξάκης

Τό εὐρύ κι ἀνήσυχο πνεῦμα του δέν μποροῦσε νά παραμείνει περιορισμένο στήν Κύπρο τίς μέρες ἐκείνες τῆς μεγαλειώδους ἐξόρμησης τοῦ Ἑλληνισμοῦ (1912) γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ σκλαβωμένου ἀκόμη ἑλληνικοῦ βορρᾶ. Παράλληλα μέ τίς ἐντός τῆς Κύπρου δραστηριότητές του, ὁ Μελέτιος Μεταξάκης ἀνελάμβανε καί ἄλλες, ἐκτός Κύπρου, σημαντικές ἀποστολές, τίς ὁποῖες τοῦ ἀνέθετε ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ἀποστολές πού σχετίζονταν μέ τούς νικηφόρους Βαλκανικούς πολέμους τοῦ 1912/1913: ὅπως ἦταν π.χ. ἡ ἐπίλυση ζητημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (πού προέκυψαν ἀπό τήν προσάρτηση ἐπαρχιῶν του στήν Ἑλλάδα, Σερβία καί Βουλγαρία, συνεπεία τῶν πύ πάνω πολέμων), καθώς καί τοῦ κινδυνεύοντος ἀπό τόν σλαβικό ἐπεκτατισμό Ἁγίου Ὁρους.

Κατά τή διάρκεια τῶν Βαλκανικῶν πολέμων τοῦ 1912/1913, κι ἐνῶ βρισκόταν στήν Ἀθήνα προσφέροντας τίς ὑπηρεσίες του γιά τήν ἐπίλυση τῶν πύ πάνω προβλημάτων, ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση καί ἄλλοι παράγοντες, προωθοῦσαν ὑποψηφιότητά του γιά τόν χηρεύοντα Πατριαρχικό θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως (γιά τή διαδοχή τοῦ Ἰωακείμ Γ' πού εἶχε πεθάνει τόν Νοέμβριο τοῦ 1912). Ὁ ἴδιος ὅμως ὁ Μεταξάκης, λόγῳ τῆς σχετικά μικρῆς γιά Πατριαρχική ἡλικίας του καί τῆς μόλις τριετοῦς μέχρι τότε ἐπισκοπικῆς του διακονίας, δέν διέβλεπε ἐπιτυχία στήν ὑποψηφιότητά του γι' αὐτό καί δέν τήν δέχθηκε, γιά νά μὴν ἐκτεθεῖ μέ τήν ἀποτυχία ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση.

Ζώντας ἀπό κοντά τή συγκλονιστική ἐκείνη ἐξόρμηση τοῦ Ἔθνους, διά τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλάδα διπλασιάστηκε μέ τήν ἀπελευθέρωση τῶν βορείων ἐπαρχιῶν της, ὁ Μεταξάκης ἔγραφε ὅτι κατά τήν εἰς Ἑλλάδα παραμονή του «διήλθε διά συγκινήσεων τās

τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ Σωφρόνιου Μιχαηλίδη

ὁποίας δέν δύναται νά παραστήσῃ ὁ λόγος». Αναφέρει ἀκόμη ὅτι, κατά τήν «ἀφαντάστου μεγαλοπρεπείας» κηδεῖα τοῦ βασιλέως Γεωργίου Α', ὅπου «ἡ παράταξις ἰδίᾳ τῶν 58 Μητροπολιτῶν καί Ἐπισκόπων κατέπληξε τούς ξένους», ὁ ἴδιος ἦτο «τελεταρχῶν ἐν τε τῷ ναῷ καί ἐν τῇ ἐπιμηδείῳ πομπῇ». Καί κατέληγε λέγοντας ὅτι ἐτοιμαζόταν νά ἀναχωρήσει γιά τήν Κύπρο, «ἀφοῦ πρότερον ἐμφανισθεῖς πρό τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἐγγχειρίσω αὐτῷ εἰκόνα ἀργυρόχρυσον τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης, μετά ἐπιγραφῆς ἐπὶ μέν τοῦ Σταυροῦ “ Ἐν τούτῳ νίκα “, ὑπό δέ τούς πόδας τῶν Ἁγίων, “Κωνσταντίνῳ ΙΒ' τροπαιούχῳ Βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων, ἡ Ἀποστολική Ἐκκλησία Κύπρου ΑἰΠΓ” [1913] “».

Λίγο ἀργότερα, κατά τό δεύτερο ἡμισυ τοῦ 1913, ὅταν βρισκόταν καί πάλι στήν Ἀθήνα, «καθωσιωμένος εἰς διακονίαν ἐθνικήν», στήν Κύπρο διεδόθη ἡ φήμη ὅτι «ἐβύθισεν εἰς χρέος χιλιάδων λιρῶν τήν Μητρόπολιν διά τῆς παρατεταμένης μακρᾶν τῆς ἐπαρχίας διαμονῆς αὐτοῦ κατά τε τόν πρῶτον καί τόν δεύτερον [Βαλκανικόν] πόλεμον». Ὅταν πρός τό τέλος τοῦ 1913 ἐπέστρεψε στήν Κύπρο καί πληροφορήθηκε γιά τίς φήμες ἐκείνες, ἐξαπέλυσε ἐγκύκλιο (ὑπ' ἀρ. 254/28-12-1913) καλώντας στή Μητρόπολη Λάρνακος γιά τίς 22 Ἰανουαρίου 1914, ὅλους τούς γενικούς ἀντιπροσώπους τῆς ἐπαρχίας πού μετεῖχαν στήν πρό τετραετίας ἐκλογή του, ὅλους τούς πρῶην καί ἐν ἐνεργείᾳ βουλευτές καί τούς Δημάρχους τῆς ἐπαρχίας, μέ σκοπό τόν γενικό ἔλεγχον τῶν λογαριασμῶν τῆς Μητροπόλεως, γιά νά ἀποδειχθεῖ τό ἀβάσιμον τῶν φημῶν, νοουμένου ὅτι οἱ δαπάνες τῆς διαμονῆς του στήν Ἑλλάδα ἦταν εὐθύνη τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης ἡ ὁποία, διά τοῦ Πρωθυπουργοῦ καί συμπατριώτη του Ἐλευθερίου Βενιζέλου, τόν καλοῦσε στίς ἐθνικοθηρησκευτικές ἐκείνες ἀποστολές.

Ταυτόχρονα διοργάνωσε «Ἐθνικούς Ἑράνους» στήν ἐπαρχία του λόγω τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων, καί λίγο ἀργότερα, ὅταν ξέσπασε ὁ Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, «Ἑράνους ὑπέρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑρυθροῦ Σταυροῦ» καί «τῶν χηρῶν καί ὀρφανῶν τῶν ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπέρ τῆς πατρίδος πεσόντων Ἑλλήνων μαχητῶν».

Οἱ μέρες τῆς ἐθνικῆς ἀνάτασης καί ὁμοψυχίας μέ τίς ὁποῖες ὁ Ἑλληνισμός μεγαλοῦργησε στά χρόνια ἐκεῖνα, δέν κράτησαν δυστυχῶς γιά πολύ. Οἱ δύο ἡγέτες τοῦ Ἔθνους, ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καί ὁ πρωθυπουργός Ἐλευθέριος Βενιζέλος, δέν ἄργησαν νά ἔλθουν σέ ρήξη, μέ ἀφορμή τῆς στάσης πού ἡ Ἑλλάδα ἔπρεπε νά τηρήσει μετά τήν ἔκρηξη τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τό 1914. Ὁ μεγάλος ἐθνικός διχασμός ἦταν πιά γεγονός.

Ὁ Μεταξάκης, πνεῦμα εὐρύ καί γνήσια πατριωτικό, δέν ἦταν δυνατό παρά νά ταχθῆ στό πλευρό τοῦ Βενιζέλου, πού τώρα εἶχεν ἐκδιωχθῆ ἀπό τήν πρωθυπουργία ἀπό τόν γερμανόφιλο βασιλέα. Ἀκολούθησαν οἱ παλινωδίες τῶν βασιλικῶν Κυβερνήσεων καί οἱ ταπεινώσεις τῆς «οὐδέτερης» Ἑλλάδος ἀπό τοὺς Γερμανοβουλγάρους. Τότε ἀκριβῶς ἦταν πού χάθηκε καί ἡ μοναδική εὐκαιρία γιά ἐθνική ἀποκατάσταση τῆς Κύπρου, ὅταν ἡ βασιλική Κυβέρνηση ἀπέριψε τήν προσφερόμενη σ' αὐτήν ἀπό τοὺς Ἄγγλους Κύπρο, σέ ἀντάλλαγμα ἐξόδου τῆς Ἑλλάδος στόν πόλεμο, στό πλευρό τῶν Ἀγγλογάλλων.

Ὁ Μεταξάκης, ὕστερα ἀπό τήν «ἀδελφοκτόνο καί ἐθνοκτόνο» στάση τοῦ βασιλέως – ὅπως ἔγραφε στόν Πάφου Ἰάκωβο – ἀπεφάσισε, ἀκολουθώντας τή συνείδησή του, νά παύσει τό μνημόσυνό του κατά τῆς θείας Λειτουργίας· τοὺς κληρικούς, ἐν τούτοις, τῆς ἐπαρχίας του ἄφησε ἐλεύθερους νά ἐνεργήσουν κατά συνείδηση. Ἡ παύση αὐτή τοῦ μνημοσύνου τοῦ βασιλέως ἐξήγειρε ἐναντίον του τοὺς βασιλόφρονες τῆς Λάρνακος καί Λεμεσοῦ, ἀλλά ἐκεῖνος δήλωνε ὅτι οὐδέποτε θά ἔκαμνε κάτι παρά συνείδηση κι ὅτι ἦταν ψυχικά προετοιμασμένος ν' ἀντιμετω-

πίσει ὁποιαδήποτε ἀντίδραση. Τήν ἴδια στάση θά τηρήσει ἀργότερα καί ὁ διάδοχός του Νικόδημος Μυλωνάς.

Ὅσον ἀφορᾶ τόν λαό, στή Λεμεσό πλειοψηφοῦσαν οἱ φιλοβασιλικοί, πολλοί ἀπό τοὺς ὁποίους θαύμαζαν τοὺς Γερμανούς, μέ προεξάρχοντα τόν διδάσκαλο τῆς πόλης Ἀνδρέα Θεμιστοκλέους ὁ ὁποῖος εἶχε σπουδάσει στή Γερμανία. Ἀπό τοὺς πολιτευομένους φιλοβασιλικοί ἦσαν οἱ Σπύρος Ἀραοῦζος καί Εὐγένιος Ζήνων, ἐνῶ βενιζελικοί οἱ Ἰωάννης Κυριακίδης καί Ν. Κλ. Λανίτης. Ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐφημερίδες τῆς πόλης, Ἀλήθεια καί Κήρυξ ἦσαν φιλοβασιλικές, ἐνῶ ἡ Σάλπιγξ βενιζελική. Ὁ ἐθνικός διχασμός ἐπηρέασε καί τά μέλη τῆς λέσχης «Ἐνωσις-Ἰσότης», ἀπ' ὅπου τελικά ἀπεχώρησαν οἱ βενιζελικοί ἰδρύοντας στίς 26/2/1917 τόν «Σύλλογον Ἐνωσις τῶν Φιλελευθέρων».

Στίς 6 Ἰουλίου 1916 πέθανε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος Β' ὁ ἀπό Κιτίου. Ὑποψήφιοι γιά τόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο ἐφέροντο ὁ Κυρηνεῖας Κύριλλος, ὁ Κιτίου Μελέτιος, ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος Μυριανθεύς καί ὁ ἡγούμενος Κύκκου Κλεόπας. Προτιμήθηκε ὁ Κυρηνεῖας, ὁ ὁποῖος ἔτσι διαδέχθηκε τόν παλιό του ἀντίπαλο, καί ἀναδείχθηκε Ἀρχιεπίσκοπος ὡς Κύριλλος Γ' (1916-1933).

Μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύριλλο Γ' (πού ἦταν κι αὐτός, μετριοπαθῆς ἔστω, βενιζελικός), ὁ Μεταξάκης εἶχε πολύ πιό ἀγαθές σχέσεις καί συνεργασία παρά μέ τόν προκατόχό του Ἀρχιεπίσκοπο Κύριλλο Β'. Γι' αὐτό ὁ Κύριλλος Γ' ἀνταποδίδοντας τήν ὑποστήριξη τοῦ Μεταξάκη στίς προσπάθειές του γιά ἀναζωογόνηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἔδωσε ἀμέριστη ὑποστήριξη στό Ἱεροδιδασκαλεῖο του στή Λάρνακα. Τίς ἴδιες ἀγαθές σχέσεις καί συνεργασία εἶχε ὁ Μεταξάκης μέ τοὺς ἐπίσης βενιζελικούς Πάφου Ἰάκωβο Ἀντζουλάτο καί τόν νεαρό Χωρεπίσκοπο Σαλαμίνο (1917) Νικόδημο Μυλωνά. Ἀντίθετα, ὁ Κυρηνεῖας Μακάριος Μυριανθεύς, ὡς βασιλόφρων καί ἀνηψιός τοῦ Κυρίλλου Β', τηροῦσε τήν ἴδια, σχεδόν ἐχθρική, στάση πρὸς τό Ἱεροδιδασκαλεῖο ὅπως ἐκεῖνος.

Θεΐες Λειτουργίες καί Χοροστασίες

Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού κ. Ἀθανασίου

ΚΥΡΙΑΚΗ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ: Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσού κ. Ἀθανάσιος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό παρεκκλήσιο τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ στόν κατασκηνωτικό χώρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσού.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας τέλεσε τό μνημόσυνο τῶν πεσόντων κατά τό πραξικόπημα τῆς 15ης Ἰουλίου 1974.

ΣΑΒΒΑΤΟ 16 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱ. ν. Ἁγ. Μαρίνας Συνοικισμοῦ Καψάλου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱ. ν. Ἁγ. Μαρίνας Καλοῦ Χωριοῦ Λεμεσού.

ΤΡΙΤΗ 19 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱ. ν. Προφ. Ἠλία Ποταμοῦ Γερμασόγειας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ. ν. Προφήτη Ἠλία τῆς κοινότητος Συκόπετρας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ. ν. Ἁγ. Παρασκευῆς Γερμασόγειας. Τό βράδυ τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν ἱ. ν. Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης παρά τόν Ἁγ. Τύχωνα.

ΔΕΥΤΕΡΑ 25 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς Πέρα Πεδίου.

ΤΡΙΤΗ 26 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱ. ν. Ἁγ. Παρασκευῆς Ἐπισκοπῆς κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας χειροθέτησε εἰς Οἰκονόμο τόν Αἰδεσιμώτατο Πρεσβ. π. Πέτρο Ἀνδρέου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱ. ν. Ἁγ. Παντελεήμονος Κυβίδων.

ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱ. ν. Ἁγ. Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου στό Γενικό Νοσοκομεῖο Λεμεσού.

ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ. ν. Ἁγ. Γεωργίου Μανδριῶν.

ΤΡΙΤΗ 2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ. ν. Ὁσ. Φωτεινῆς στόν Συνοικισμό Κολοσσίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱ. ν. Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος στήν κοινότητα Σωτήρας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱ. ν. Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος στήν κοινότητα Λιμνατίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ. ν. Παναγίας Φανερωμένης Πάνω Πλατρῶν.

ΤΕΤΑΡΤΗ 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν ἱ. μ. Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ. ν. Προφήτη Ἠλία στήν κοινότητα Ἀγριδιῶν.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στήν πανηγυρίζουσα ἱ. μ. Παναγίας Τροοδιτίσσης.

ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο, προεξάρχωντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσοστόμου, στήν πανηγυρίζουσα ἱ. μ. Παναγίας Τροοδιτίσσης.

ΤΡΙΤΗ 16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό ἱ. παρεκκλήσιο τῆς Παναγίας Σαΐτιώτισσας στόν Σαΐττά.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ. ν. Ἁγ. Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου στήν κοινότητα Κυπερούνας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 22 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή

Ἰουλίου, Αὐγούστου καί Σεπτεμβρίου

Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στήν ἰ. μ. Παναγίας Τρικουκιάς.

ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἰ.ν. Ἄγ. Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 26 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στήν ἰ. μ. Παναγίας Μαχαιρᾶ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ. ν. Παναγίας Ὑψωνα.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἰ. ν. Τιμίου Προδρόμου στήν κοινότητα Δυμῶν.

ΔΕΥΤΕΡΑ 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἰ.ν. Τιμίου Προδρόμου Βουνίου.

ΤΡΙΤΗ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἰ. ν. Ἄγ. Ζώνης Λεμεσοῦ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἰ. ν. Ἄγ. Ζώνης στήν κοινότητα Μονῆς.

ΠΕΜΠΤΗ 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τή διάρκεια τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Μάμαντος Λεμεσοῦ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἰ. ν. Ἄγ. Μάμαντος Τραχωνίου.

Τό βράδυ τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν προσκνηματικό ναό Ἄγ. Νεκταρίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ. ν. Ἄγ. Νικολάου τῆς κοινότητας Ἄλασσας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τή διάρκεια τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἰ. ν. Ἀρχ. Μιχαήλ τῆς κοινότητας Ἄγ. Ἰωάννη Πιτσιλιάς.

ΤΡΙΤΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἰ. ν. Ἀρχ. Μιχαήλ Μονοβόλικου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστά-

τησε κατά τή διάρκεια τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικῆς).

ΠΕΜΠΤΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικῆς).

ΤΡΙΤΗ 13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τή διάρκεια τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἰ. ν. Τιμίου Σταυροῦ τῆς κοινότητας Ἀκρωτηρίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ. ν. Ἄγ. Ἐπιφανίου τῆς κοινότητας Λυμπιών στή Λευκωσία.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ. ν. Παναγίας τῆς κοινότητας Ζανατζιάς.

ΤΕΤΑΡΤΗ 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Πατριαρχικό καί Πολυαρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν Καθεδρικό ναό τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ στή Μόσχα, προεξάρχωντος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πασῶν τῶν Ρωσιῶν κ.κ.Κυρίλλου.

ΠΕΜΠΤΗ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν ἰ. μ. Γενεσίου τῆς Θεοτόκου στή Μόσχα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας τά ἐγκαίνια τοῦ ἰ. ν. Ἄγ. Νεοφύτου στόν Συνοικισμό Μακαρίου Γ'.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ. ν. Ἄγ. Γεωργίου τῆς κοινότητας Συλίκου.

ΔΕΥΤΕΡΑ 26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἰ. ν. Ἄγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς κοινότητας Πέρα Πεδίου.

ΤΡΙΤΗ 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν παρεκκλήσιο τοῦ Ἄγ. Στυλιανοῦ τοῦ ἰ.ν. Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης παρά τήν κοινότητα Ἄγ. Τύχωνα.

Θεΐες Λειτουργίες καί Χοροστασίες

Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου

ΚΥΡΙΑΚΗ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ: Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κύριος Νικόλαος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου τῆς κοινότητας Αὐγόρου, κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας τέλεσε τό μνημόσυνο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ καί τῶν σὺν αὐτῷ μαρτυρικῶς τελειωθέντων κατά τήν 9η Ἰουλίου 1821 καθῶς καί τῶν ἡρώων τῆς Ε.Ο.Κ.Α. τῆς κοινότητας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας τέλεσε τό μνημόσυνο τῶν δεκατριῶν ἡρώων τοῦ Μαρί.

ΣΑΒΒΑΤΟ 16 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Μαρίνας τῆς κοινότητας Ἐπταγῶνας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Μαρίνας Συνοικισμοῦ Καψάλου κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας τέλεσε τό μνημόσυνο τῶν πεσόντων κατά τήν τουρκική εἰσβολή τῆς 20ης Ἰουλίου τοῦ 1974.

ΤΡΙΤΗ 19 ΙΟΥΛΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Προφήτη Ἡλία τῆς κοινότητας Συκόπετρας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Προφήτη Ἡλία Ποταμοῦ Γερμασόγειας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22 ΙΟΥΛΙΟΥ: Ὑποδέχθηκε τεμάχιο τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τῆς Ἁγίας Χριστίνης στόν ἱερό ναό Ἁγίου Χαραλάμπους τῆς κοινότητας Ἐρήμης καί ἀκολούθως χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν ἴδιο ἱερό ναό.

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Γεωργίου Κελλακίου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν ἱερό ναό Ἁγίας Ἄννας τῆς κοινότητας Σπιταλίου.

ΔΕΥΤΕΡΑ 25 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Ἄννας στή Μέσα Γειτονιά.

Ὑποδέχθηκε τεμάχιο τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Παρασκευῆς Γερμασόγειας καί ἀκολούθως χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν ἴδιο ἱερό ναό.

ΤΡΙΤΗ 26 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Κ. Ἀμάντου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος στό παλαιό Νοσοκομεῖο.

ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Παντελεήμονος Κυβίδων.

ΠΕΜΠΤΗ 28 ΙΟΥΛΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίας Εἰρήνης τῆς Χρυσοβαλάντου στό Γενικό Νοσοκομεῖο Λεμεσοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο στήν ἱερά μονή Παναγίας τοῦ Κύκκου, προεξάρχοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κύκκου καί Τηλλυρίας κ.Νικηφόρου, κατά τή διάρκεια τοῦ ὁποίου τελέστηκε τό μνημόσυνο τοῦ Ἐθνάρχη Μακαρίου Γ'.

ΔΕΥΤΕΡΑ 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Τιμίου Σταυροῦ Κουκάς.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος στήν κοινότητα Σανίδας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος στήν κοινότητα Κάτω Μύλου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Γεωργίου στήν κοινότητα Γεράσας.

Ἰουλίου, Αὐγούστου καί Σεπτεμβρίου

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίας Μαρίνας στήν κοινότητα Ἐπταγώνιας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Παναγίας στήν κοινότητα Ποταμίτισσας.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Παναγίας στήν κοινότητα Πύργου.

ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Παναγίας Φανερωμένης στήν κοινότητα Πάνω Πλατρῶν.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν ιερά Μονή Ἁγίας Βαρβάρας Ρουσάνου τῶν Μετεώρων στήν Ἑλλάδα.

ΤΡΙΤΗ 23 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό ιερό παρεκκλήσιο τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ στόν κατασκηνωτικό χώρο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως στόν Σαϊττά. Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Τιμίου Προδρόμου στήν κοινότητα Λουβαρά.

ΔΕΥΤΕΡΑ 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Τιμίου Προδρόμου στήν κοινότητα Ἄγρου.

ΤΡΙΤΗ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Ζώνης στήν κοινότητα Ἀπαισιᾶς.

ΤΕΤΑΡΤΗ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίας Ζώνης Λεμεσοῦ.

ΠΕΜΠΤΗ 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Μάμαντος Τραχωνίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα

ιερό ναό Ἁγίου Μάμαντος τῆς ὁμώνυμης κοινότητας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου τῆς κοινότητας Ἁγίου Παύλου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Πατριαρχικό καί Πολυαρχιερατικό Συλλεῖτουργο στόν ιερό ναό Ἀποστόλου Βαρνάβα στήν Κοκκινότριμιθιά, προεξάρχωντος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ.κ.Θεοδώρου.

ΤΡΙΤΗ 13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Τιμίου Σταυροῦ Πάνω Πολεμιδιῶν.

ΤΕΤΑΡΤΗ 14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Τιμίου Σταυροῦ τῆς κοινότητας Ἀκρωτηρίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας τά ἐγκαίρια τοῦ ιεροῦ ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος στόν κατασκηνωτικό χώρο τοῦ Συλλόγου «Μέγας Βασίλειος» στίς Πλάτρες.

ΣΑΒΒΑΤΟ 17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Ἐλευθερίου Λεμεσοῦ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό παρεκκλήσιο τοῦ Τιμίου Προδρόμου Πολεμιδιῶν.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῆς κοινότητας Διερώνας.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς κοινότητας Πέρα Πεδίου.

ΤΡΙΤΗ 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Νεοφύτου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Νεοφύτου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Μέσα στά πλαίσια τής ποιμαντικής μέριμνας και φροντίδας τών νέων μας, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος ἐπισκέφθηκε τήν Τετάρτη 20 Ἰουλίου, τό ΚΕΝ Λεμεσοῦ, ἀποδεχόμενος πρόσκληση τοῦ διοικητῆ τοῦ, Ἀντισυνταγματάρχη κ. Γιάγκου Νεοφύτου. Ὁ Πανιερώτατος ἀπηύθυνε πατρικούς λόγους στούς νεοσύλλεκτους στρατιώτες καί ἔδωσε ὡς εὐλογία ἕνα μικρό σταυρό στόν κάθε στρατιώτη ὡς «ὄπλον εἰρήνης καί ἀήττητο τρόπαιο» στή ζωή του.

Τήν Παρασκευή 22 Ἰουλίου τό ἀπόγευμα, πραγματοποιήθηκε στόν ἱερό ναό Ἁγίου Χαραλάμπους Ἐρήμης, ἡ ὑποδοχή τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τῆς Ἁγίας Χριστίνης ἀπό τόν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαο. Τό ἱερό θησαύρισμα κόμισε ὁ Ἐφορος τῆς ἱερᾶς μονῆς Κύκκου Ἀρχιμ. Ἀγαθόνικος. Μετά τήν ὑποδοχή τοῦ λειψάνου ἀκολούθησε πανηγυρικός ἔσπερινός προεξάρχοντας τοῦ Θεοφιλεστάτου.

Μέ την ευκαιρία της μεγάλης έορτής της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Αθανάσιος χοροστάτησε στον Πολυαρχιερατικό Έσπερινό που τελέστηκε στην πανηγυρίζουσα ιερά μονή Παναγίας Τροοδιτίσσης. Την επόμενη ημέρα ο Πανιερώτατος συλλειτουργήσε στο Αρχιερατικό Συλλείτουργο, που τελέστηκε στην ίδια πανηγυρίζουσα ιερά μονή, προεξάρχοντας του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομου. Στο τέλος της Θείας Λειτουργίας παρασημοφορήθηκε ο πολυσέβαστος Καθηγούμενος της Μονής, Αρχιμανδρίτης Αθανάσιος, με τον χρυσό σταυρό του αποστόλου Βαρνάβα για την πολυετή προσφορά του στον μοναχισμό και την Έκκλησία, με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Έκκλησίας της Κύπρου, κατόπιν εισηγήσεως του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας προς αυτή.

Τό βράδυ της Παρασκευής 16 Σεπτεμβρίου, ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Αμαθούντος κ.Νικόλαος τέλεσε τά έγκαίνια του παρεκκλησίου Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, τό όποιο βρίσκεται έντός του κατασκηνωτικού χώρου του Όρθοδόξου Ίεραποστολικού Συλλόγου «Ο Μέγας Βασίλειος», στίς Πλάτρες.

Μέσα σέ κλίμα θρησκευτικής κατάνυξης καί στήν παρουσία πλήθους εὐσεβῶν Χριστιανῶν, πραγματοποιήθηκε τήν Παρασκευή 23 Σεπτεμβρίου τό ἀπόγευμα, ἡ τελετή τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ὁσίου καί Θεοφόρου Πατρός ἡμῶν Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου στόν συνοικισμό Μακαρίου Γ΄, ἀπό τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας κ. Ἀθανάσιο, συλλειτουργοῦντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου. Κατά τήν ἀγρυπνία ἔψαλλαν μέλη τῆς χορωδίας τῆς Μητροπόλεώς μας «Ρωμανός ὁ Μελωδός». Καθ' ὅλη τή διάρκεια τῆς τελετῆς ἐκτίθετο γιά προσκύνηση τεμάχιο ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου, τό ὁποῖο μεταφέρθηκε ἀπό τήν ἱερά μονή Ἁγίου Νεοφύτου.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος, μετέβη στή Μόσχα κατόπιν προσκλήσεως, γιά τίς ἐκδηλώσεις πού ἦταν ἀφιερωμένες στά 1000 χρόνια παρουσίας Ρώσων μοναχῶν στό Ἅγιον Ὄρος καί γιά τά 150 χρόνια ἀπό τή γέννηση τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ. Στίς 21 Σεπτεμ-

βρίου, 8 Σεπτεμβρίου π.ή., τελέστηκε Πατρι-
αρχική Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό
ιερό ναό του Σωτήρος Χριστού στη Μόσχα
για την έορτή του Γενεσίου της Θεοτόκου.
Στό Συλλειτουργό προεξήρχε ο Μακαριώ-
τατος Πατριάρχης Μόσχας και πασών των
Ρωσιών κ.κ. Κύριλλος, όπου μεταξύ πολλών
Άρχιερέων συλλειτουργήσε και ο Πανιερώ-
τατος Μητροπολίτης μας κ. Αθανάσιος.

ΣΤΙΓΜΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ...

Λειτουργήσαν και φέτος με τη χάρη και την εὐλογία του Θεού, οι κατασκηνώσεις της Μη-
τροπόλεως μας στον Σαϊττά, με γενικό σύνθημα «Ύμεις έστε τό φώς του κόσμου».

Υπεύθυνοι για τις κατασκηνωτικές περιόδους των αγοριών ήταν οι Αρχιμανδρίτες της Μητροπόλεώς μας π. Χρυσόστομος και π. Έμμανουήλ, ενώ υπεύθυνη των κατασκηνωτικών περιόδων των κοριτσιών ήταν η Φιλόλογος κ. Μαργαρίτα Κωστή.

Πραγματοποιήθηκαν επίσης τέσσερα κατασκηνωτικά τριήμερα για φοιτητές, εργαζόμενους νέους και νεαρά ζευγάρια, υπό την ευθύνη του Αρχιμανδριτικού της Μητροπόλεώς μας, π. Φιλοθέου. Καί οι κυρίες είχαν την ευκαιρία για τά τριήμερά τους, μέ υπευθύνους τήν κ. Νίτσα Μουκταρούδη, τήν πρεσβυτέρα κ. Κυριακή Μιχαηλίδου, τήν κ. Θεμούλα Σπύρου, τήν κ. Παναγιώτα Πίττα καί τήν κ. Θεοδοσία Κωνσταντινίδου.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος καί ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος, βρίσκονταν συνεχῶς κοντά στοὺς κατασηκνωτῆς, ἔχοντας τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουν μαζί τους διάφορα πνευματικὰ θέματα.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Προσκυνητάριον

Ίεράς Μητροπόλεως Λεμεσού

Τό νέο βιβλίο τής Ίεράς Μητροπόλεως Λεμεσού υπό τόν τίτλο «Προσκυνητάριον» μαζί μέ τούς τρεῖς χάρτες τής πόλεως καί ἐπαρχίας μας, καταγράφουν ὅλα τά ἐκκλησιαστικά μνημεία, ναούς καί μοναστήρια τής Μητροπόλεώς μας. Σκοπός τής παρούσας ἐκδόσης εἶναι ἡ διευκόλυνση τῶν ντόπιων ἀλλά καί ξένων προσκυνητῶν καί ἐπισκεπτῶν τής Μητροπόλεώς μας, ὥστε νά γνωρίσουν τόν τεράστιο πνευματικό πλούτο πού μᾶς κληροδότησαν οἱ πρόγονοί μας. Τό βιβλίο προλογίζει ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος.

Προσκυνητάριον Ίεράς Μητροπόλεως Λεμεσού

Ἐκδόσεις
Ίεράς Μητροπόλεως Λεμεσού
2016

Ἀγάπησέ με

Μαρίας Παστουρματζή

Ἡ φιλόλογος καί συγγραφέας Μαρία Παστουρματζή, ἡ ὁποία ἔγινε γνωστή μέ τό μυθιστόρημα «Ὁ Ἅγιος», παρουσιάζει τό νέο της βιβλίο μέ τίτλο «Ἀγάπησέ με», τό ὁποῖο εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπό τή ζωή τοῦ «Ἁγίου τῶν λεπρῶν» στή Σπιναλόγκα. Μέσα ἀπό τή μυθοπλασία ἡ συγγραφέας ζωντανεύει τούς καημούς τῶν κατοίκων τής Σπιναλόγκας καί ζωγραφίζει τή μόνη δύναμη πού νικά τόν ἀνθρώπινο πόνο, τήν Ἀγάπη, πού ἀνεβαίνει ὡς τόν σταυρό.

ΜΑΡΙΑ ΠΑΣΤΟΥΡΜΑΤΖΗ

Ἐμπνευσμένο ἀπό τή ζωή
τοῦ «Ἁγίου τῶν λεπρῶν» στή Σπιναλόγκα

